



**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ÇOCUKLUKTA DUYGUSAL İSTİSMAR YAŞANTISI İLE PARTNER
İSTİSMARI, İLİŞKİ DOYUMU VE DUYGU DÜZENLEME ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ece AKTAŞ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

TEMMUZ 2025

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ÇOCUKLUKTA DUYGUSAL İSTİSMAR YAŞANTISI İLE PARTNER
İSTİSMARI, İLİŞKİ DOYUMU VE DUYGU DÜZENLEME ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ece AKTAŞ

(22435036011)

ORCID: 0000-0002-5243-456X

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Aslı YEŞİL

ORCID: 0000-0002-9068-6303

TEMMUZ 2025

BTÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 22435036011 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Ece AKTAŞ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “ÇOCUKLUKTA DUYGUSAL İSTİSMAR YAŞANTISI İLE PARTNER İSTİSMARI, İLİŞKİ DOYUMU VE DUYGU DÜZENLEME ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Dr. Ashı YEŞİL**
Bursa Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Dr. Merve KARABURUN**
Bursa Teknik Üniversitesi

Dr. Levent KIYLIOĞLU
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Savunma Tarihi : 08/07/2025
Teslim Tarihi : / / 2025



20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Bursa Teknik Üniversitesi’nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

İNTİHAL BEYANI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belgelediğimi, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Öğrencinin Adı SOYADI: Ece AKTAŞ

İmzası:

ÖNSÖZ

Yüksek lisans sürecimin başından itibaren bilgi ve desteğini benden esirgemeyen, mesleki gelişimime katkı sağlayan değerli danışman hocam Dr. Aslı YEŞİL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında kararlarımın arkasında duran, beni sonsuz destekleyen kıymetli babam Zülküf ÖNEN'e, her derdime katlanan, her daim beni cesaretlendiren kıymetli annem Asuman ÖNEN'e, manevi desteğinin yanında teknik desteğe ihtiyaç duyduğum anlarda yardım eden kıymetli abim Haluk Uğur ÖNEN'e, üniversitenin ilk yılından itibaren geleceğe yönelik tüm kararlarımı destekleyen sevgili eşim Faruk Tunahan AKTAŞ'a eğitim hayatımın tüm zorluklarında yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Bu süreçte zorlandığım anlarda her zaman desteğini hissettiğim sevgili arkadaşlarım Ayşe Beyza YAŞAR, Zeynep DEMİR, Mısra ERDOĞAN, Eda Kevser ATASOY ve Aleyna MIZRAK'a, yüksek lisans eğitiminin bana kazandırdığı sevgili arkadaşım Asiye YALÇIN'a çok teşekkür ederim.

Temmuz 2025

Ece AKTAŞ
(Psikolog)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
SUMMARY	xiii
1. KURAMSAL BÖLÜM	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Çocuklukta İstismar Yaşantıları	4
1.2.1. Duygusal istismar	6
1.2.2. Çocuklukta istismar yaşantısının kısa ve uzun dönem etkileri	8
1.2.2.1. Bağlanma kuramı	9
1.2.2.2. Bilişsel kuram	10
1.2.2.3. Erken dönem uyumsuz şemalar	10
1.3. Partner İstismarı	11
1.4. Duygu Düzenleme.....	13
1.4.1. Duygu	13
1.4.2. Duygu düzenleme	14
1.4.3. Duygu düzenleme güçlüğü.....	16
1.5. İlişki İstikrarı	17
1.5.1. Karşılıklı bağımlılık kuramı	18
1.5.2. Yatırım modeli	19
1.6. Duygusal İstismar, Partner İstismar, İlişki İstikrarı ve Duygu Düzenleme ile İlgili Araştırmalar	19
1.7. Araştırmanın Amacı	22
1.8. Araştırmanın Önemi	22
1.9. Araştırma Hipotezleri	23
2. YÖNTEM.....	24
2.1. Araştırmanın Modeli	24
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	24
2.3. Veri Toplama Araçları.....	25
2.3.1. Demografik bilgi formu	25
2.3.2. Çocukluk çağı travmaları ölçeği revize edilmiş ve genişletilmiş formu..	25
2.3.3. Çok boyutlu duygusal istismar ölçeği	26
2.3.4. İlişki istikrarı ölçeği	26
2.3.5. Duygu düzenleme güçlüğü ölçeği kısa form.....	27
2.4. İşlem	27
2.5. İstatistiksel Analiz	28
3. BULGULAR.....	31

3.1. Araştırma Değişkenlerinin Betimsel İstatistikleri	31
3.2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri.....	31
3.3. Yol Analizi Sonuçları	33
4. TARTIŞMA	40
4.1. Çocuklukta Duygusal İstismarın Duygu Düzenleme Güçlüğü ile İlişkilerinin Tartışılması	40
4.2. Çocuklukta Duygusal İstismar Yaşantısının Partner İstismarı (Uygulama/Maruz Kalma) ile İlişkilerinin Tartışılması	40
4.3. Çocuklukta Duygusal İstismar Yaşantısının İlişki Doyumu ile İlişkilerinin Tartışılması	41
4.4. Çocuklukta Duygusal İstismar, Partner Duygusal İstismarı, İlişki Doyumu ve Duygu Düzenleme Güçlüğü ile Yapılan Yol Analizi Bulgularının Tartışılması.....	41
5. SONUÇ	47
5.1. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler	48
KAYNAKLAR	49
EKLER.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	69

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Araştırma değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları.	30
Çizelge 3.1: Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon değerleri.	32
Çizelge 3.2: Yol analizi modeline ilişkin regresyon katsayıları.	35
Çizelge 3.3: Düzenlenmiş yol analizi modeline ilişkin regresyon katsayıları.....	36
Çizelge 3.4: Modele ilişkin uyum indeksleri.	37
Çizelge 3.5: Doğrudan, dolaylı ve toplam etkilere ilişkin Bootstrap analizi.....	39

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Araştırmanın modeli.....	24
Şekil 2.2: Araştırma değişkenlerine ait yol analizi.....	30
Şekil 3.1: Test edilen araştırma modeli.....	33
Şekil 3.2: Final model.....	34
Şekil 3.3: Anlamlı ilişkilerin bulunduğu araştırma modeli.	38

ÇOCUKLUKTA DUYGUSAL İSTİSMAR YAŞANTISI İLE PARTNER İSTİSMARI, İLİŞKİ DOYUMU VE DUYGU DÜZENLEME ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu tez çalışmasında çocuklukta duygusal istismar ile yetişkinlikte partner duygusal istismarı, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Mevcut çalışmaya Türkiye’de yaşayan 18-30 yaş aralığında en az 6 aydır süren romantik ilişkisi bulunan 423 katılımcı dahil olmuştur. Katılımcılardan yaş aralığı dışında yer alan veya devam eden romantik ilişkileri bulunmayan toplam 51 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Ayrıca istatistiksel analiz aşamasında uç değer gösteren 15 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Kalan 358 katılımcının 259’u kadın (%72,3), 98’i erkek (%27,4) ve 1’i diğer (%0,3) katılımcıdan oluşmaktadır. Mevcut çalışmada veri toplama sürecinde Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Revize Edilmiş ve Genişletilmiş Formu, İlişki İstikrarı Ölçeği ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Çalışmada veri analizi AMOS 26 paket programı ve SPSS 22 paket programı ile yapılmıştır. Çalışma modelinin analizinde Yapısal Eşitlik Modellemelerinden Yol Analizi ile AMOS 26 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz aşamasında modelin iyi uyum gösterip göstermediğine ve değişkenlerin regresyon katsayılarına bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre çocuklukta duygusal istismar, partner duygusal istismarına maruz kalmayı, partnere duygusal istismar uygulamayı ve duygu düzenleme güçlüğüne doğrudan yordamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca duygu düzenleme güçlüğü, partner duygusal istismarına maruz kalmayı doğrudan pozitif yordamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak duygu düzenleme güçlüğü partnere duygusal istismar uygulamayı doğrudan yordamamaktadır. Partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğüne aracılık etkisi bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracılık etkisi bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasında duygu düzenleme güçlüğü aracı etkisi bulunmuştur. Partner duygusal istismarına maruz kalma ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca partner duygusal istismarına maruz kalma ilişki doyumunu doğrudan negatif yordamaktadır. Partnere duygusal istismar uygulama ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak partnere duygusal istismar uygulama ilişki doyumunu yordamamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracı etkisi bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü ile

ilişki doyumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnere duygusal istismar uygulamanın aracı rolü bulunamamıştır. Sonuç olarak erken dönem olumsuz yaşantıların erken dönemde gelişen duygu düzenleme becerisinin gelişimini sekteye uğrattığını ve çocukluk yaşantılarının yetişkinliğe dek uzanan uzun vadeli etkileri olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuklukta duygusal istismar, Partner istismarı, İlişki doyumu, Duygu düzenleme güçlüğü.



EXAMINING THE RELATIONSHIPS BETWEEN CHILDHOOD EMOTIONAL ABUSE, PARTNER VIOLENCE, RELATIONSHIP SATISFACTION, AND EMOTION REGULATION

SUMMARY

This thesis investigates the relationships between experiences of emotional abuse in childhood, partner emotional abuse in adulthood, relationship satisfaction, and difficulties in emotion regulation. The current study included 423 participants residing in Turkey, aged between 18 and 30 years, who had been in a romantic relationship for at least six months. A total of 51 participants who did not meet the age criteria or were not in an ongoing romantic relationship were excluded from the dataset. Additionally, 15 participants were removed due to being identified as outliers during the statistical analysis phase. The remaining 358 participants consisted of 259 females (72.3%), 98 males (27.4%), and 1 individual identifying as other (0.3%). The data collection process involved the use of a Demographic Information Form, the Multidimensional Emotional Abuse Scale, the Revised and Expanded Childhood Trauma Questionnaire, the Relationship Stability Scale, and the Short Form of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. Data analyses were conducted using AMOS 26 and SPSS 22 software packages. The research model was evaluated through Path Analysis, a type of Structural Equation Modeling, using AMOS 26. During the analysis phase, model fit and regression coefficients of the variables were examined. According to the results, emotional abuse in childhood directly predicted exposure to partner emotional abuse, perpetration of partner emotional abuse, and difficulties in emotion regulation. A positive relationship was found between difficulties in emotion regulation and exposure to partner emotional abuse. Additionally, difficulties in emotion regulation directly and positively predicted exposure to partner emotional abuse. A positive relationship was also found between difficulties in emotion regulation and perpetration of partner emotional abuse. However, difficulties in emotion regulation did not directly predict perpetration of partner emotional abuse. A positive relationship was observed between perpetration of partner emotional abuse and exposure to partner emotional abuse. Furthermore, difficulties in emotion regulation were found to mediate the relationship between childhood emotional abuse and exposure to partner emotional abuse. Exposure to partner emotional abuse was also found to mediate the relationship between childhood emotional abuse and perpetration of partner emotional abuse. Difficulties in emotion regulation were found to mediate the relationship between childhood emotional abuse and relationship satisfaction. A negative relationship was observed between exposure to partner emotional abuse and relationship satisfaction. Additionally, exposure to partner emotional abuse directly and negatively predicted relationship satisfaction. A negative relationship was also found between perpetration of partner emotional abuse and relationship satisfaction; however, perpetration of partner emotional abuse did not directly predict relationship satisfaction. Exposure to partner emotional abuse was found to mediate the relationship between difficulties in emotion regulation and relationship satisfaction. A negative relationship was observed

between difficulties in emotion regulation and relationship satisfaction. However, perpetration of partner emotional abuse did not mediate the relationship between difficulties in emotion regulation and relationship satisfaction. Overall, the findings suggest that adverse early life experiences disrupt the development of emotion regulation skills during early stages and indicate the long-term effects of childhood experiences extending into adulthood.

Keywords: Childhood emotional abuse, Partner violence, Relationship satisfaction, Emotional regulation difficulties.



1. KURAMSAL BÖLÜM

1.1 Giriş

Çocuklukta gerçekleşen istismar yaşantılarının çocuk üzerinde yarattığı olumsuz etkiler yaşandığı dönem ile sınırlı kalmamaktadır. Yaşamın ilerleyen dönemlerine dek uzanan etkileri görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında çocuklukta istismar yaşantıları, çocuklukta gelişen duygu düzenleme süreçlerini oldukça etkilemektedir. Aynı zamanda çocuklukta istismar yaşantılarının yarattığı olumsuz etkilerin yetişkinlikte partner istismarı ve ilişki doyumu üzerinde etkileri olacağı söylenebilir.

Çocuklukta istismar yaşantıları çocukluk dönemi travmalarının türleri arasında bulunmaktadır (Chapman ve diğ, 2004). Bu tez çalışmasında, çocukluk dönemi travma yaşantılarının bir türü olan duygusal istismar yaşantıları üzerine odaklanılmıştır. Çocuk istismarı; çocuğun sağlığını ve gelişimini tehlikeye sokan, yaşamın ilerleyen dönemlerini de etkilemesi nedeniyle önemli sonuçlara sebep olan ancak gündelik hayatta sıklıkla rastlanılan bir problemdir (Başkak, 2023). Tarih boyunca çeşitli kültürlerde çocuğa yönelik istismar yaşantıları yaygın olarak görülmüştür (Öztürk, 2007).

Çocukluk çağı istismar türleri arasında tanımlanması en güç istismar türü duygusal istismardır (Başkak, 2023). Duygusal istismar, çocuğa bakım verenleri tarafından duygusal olarak zarar verici davranışlar sergilenmesi olarak tanımlanmaktadır (Walker ve diğ, 1988). Benzer şekilde duygusal istismar çocuğun beden bütünlüğüne zarar gelmeden gerçekleşen kötü muamelelerdir (Topçu, 2009). Duygusal istismarın çocuğun güvenli alanı olan aile ortamında yaşanması çocuk için daha aşılabilir bir hal almasına sebep olmaktadır (Ertaş, 2020). Duygusal istismar gelir düzeyi düşük veya yüksek fark etmeksizin toplumun her kesiminde yaşanabilmektedir (Tekimur, 2022). Kişinin çocuklukta duygusal istismar yaşantısının olması yetişkinlikte istismarın faili olmasında bir risk teşkil etmektedir (Öztürk, 2007). Nitekim, 313 mahkum erkek ile yapılan bir çalışmada; çocuklukta duygusal istismar/ihmal, cinsel istismar, fiziksel istismar/ihmal yaşantıları ile şiddet eğilimi arasında ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda

müebbet ceza alan mahkumların cezası belli olmayanlara kıyasla çocukluk çağı travmalarından aldıkları puanlar daha yüksek bulunmuştur (Cantürk, 2017).

Bireyler romantik ilişkilerinde partnerlerini seçerken geçmiş yaşam deneyimlerini dikkate almaktadırlar (Aydoğdu, 2010). Bireyin yaşamında ilişki kurma süreci doğduğu andan itibaren bakım vereni ile kurduğu ilişki ile başlar (Mamati, 2018). İlişkilere bakıldığında bireyin yaşamı boyunca romantik ilişkileri de kapsayan yakın ilişkileri önem arz etmektedir. Romantik ilişkilerin temelinde yakınlık, duyguların paylaşımı, sevgi, kişisel paylaşımda bulunma ve bağlılık gibi faktörler yer almaktadır (Aydoğdu, 2010). Romantik ilişkilerin olumsuz tarafına bakıldığında ise en önemli problemlerden biri partner istismarıdır (Tunç, 2015). Dünya Sağlık Örgütüne göre (2014), romantik ilişkide partnere yönelik fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel boyutlarda kötü muamele partner istismarı olarak sınıflandırılmaktadır (Bulut ve diğ., 2020). Partner istismarı türlerine bakıldığında; kadınların genellikle duygusal ve fiziksel istismar uygulayıcısı olduğu, erkeklerin ise çoğunlukla cinsel istismar uygulayıcısı olduğu belirtilmektedir (Ovayolu ve diğ., 2007).

Partner istismarı türlerinden birisi de partner duygusal istismarıdır. Partner duygusal istismarı birey üzerinde fiziksel bir etki bırakmamaktadır. Tek başına görülmesinin yanı sıra diğer partner istismarı türlerine de eşlik edebilmektedir (Polat, 2016). Partnerini yalnızlaştırma, kontrol etme, küçümseme ve suçlama gibi davranışlar partnere yönelik duygusal istismara örnek gösterilebilir (Seçim, 2019). Partner istismarını inceleyen bir çalışmada, istismar türleri arasından duygusal istismarın varlığında bireyin ilişkiyi sonlandırma eğiliminde olduğu bildirilmiştir (Edwards ve diğ., 2012). Buna rağmen bazı faktörler bireyin partner istismarına maruz kalsa dahi ilişkisini sürdürmesini açıklamaktadır. Söz konusu faktörlerden birisi ilişki istikrarıdır (Uyanık, 2022).

İlişki istikrarı; tanım itibarıyla seçeneklerin niteliğini değerlendirme, ilişki doyumu ve ilişki yatırımı, gibi çeşitli bileşenlerden oluşmaktadır ve tüm bu bileşenler ilişki istikrarını yansıtır (Rusbult, 1980). Romantik ilişkiler incelendiğinde bazı ilişkiler istikrarlı bir şekilde sürerken bazıları ise istikrarını koruyamamaktadır (Uyanık, 2022). İlişki istikrarına bakıldığında bireyin ilişki doyumu yüksek olsa dahi seçeneklerin niteliğini değerlendirdiğinde başka bir ilişkiyi daha kazançlı buluyorsa mevcut ilişkisini sonlandırabilir. Buradan anlaşılabileceği üzere ilişki istikrarı tüm boyutlarının toplamı ile değerlendirilmektedir (Thibaut ve Kelley, 1959). İlişkiye yapılan yatırım

fazla ise ilişki istikrarı da artmaktadır (Rusbult, 1980). Yani bireyin ilişkisinde doyum ve yatırım fazla, seçeneklerin niteliğini değerlendirme az ise bağlanımı artmakta, bu durumda da ilişki istikrarı artmaktadır (Uyanık, 2022).

Yaşamın ilk yıllarından itibaren bakım verenler tarafından çocuğa duygu düzenleme becerisi kazandırılmaktadır. Bakım verenleri tarafından duygu düzenleme becerisi kazandırılmasında yetersiz kalan çocuklar duygularını düzenlemede güçlük yaşamaktadır (Gratz ve Roemer, 2004). Bakım verenlerin çocuğa yönelik olumsuz davranışları, çocukta duygu düzenleme güçlüğüne sebep olmaktadır (Morris ve diğ, 2007). Bunun sebebi çocuklar duygu düzenlemeyi gözlemleyerek öğrenmenin yanı sıra ebeveynlerinin aracılığıyla öğrenmektedirler. Örneğin ebeveynin çocuk ile etkili bir iletişim kurması çocuğun duygu düzenleme süreçlerini öğrenmesini kolaylaştırmaktadır (Smetana, 2017). Bu noktada ebeveynlerin çocuğa karşı davranışları önemli bir rol oynamaktadır (Morris ve diğ, 2007).

Çocuklukta duygusal istismar, partner istismarı, ilişki istikrarı ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkilerin incelendiği alan yazın bulguları incelendiğinde hem kadınların hem erkeklerin partnerine duygusal istismar uygulamaları ile ilişki doyumları arasında negatif ilişki bulunmuştur (Uyanık, 2022). Ayrıca ilişki doyumu ile partner istismarı arasındaki ilişkiye duygu düzenlemenin aracılık ettiği bildirilmiştir. Bunun sebebi romantik ilişkilerde duygular olumlu ya da olumsuz daha yoğun yaşandığı için bireyin ilişkisinden aldığı doyumu duygu düzenleme biçimi etkilemektedir (Akat ve diğ, 2023). Bunun dışında duygu düzenleme ile çocuklukta duygusal istismar yaşantısı birbiri ile diğer istismar türlerinden daha ilişkili olduğu söylenmektedir (Burns ve diğ, 2010). Ancak duygu düzenleme ile çocuklukta duygusal ihmal/istismar yaşantısını birlikte ele alan çalışma sayısı oldukça azdır (Crow ve diğ, 2014). Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı bulunan bireylerin diğer istismar türlerine kıyasla yetişkinlikte partner istismarına daha fazla maruz kalabileceği de bildirilmiştir (Berzenski ve Yates, 2010). Bu ilişkiyi ortaya çıkaran durumlardan birinin bireyin duygu düzenleme güçlüğü olduğu söylenmektedir (Southam-Gerow ve Kendall, 2002). Bireyde duygu düzenleme güçlüğüne sebep olan faktörlerden biri de çocuklukta duygusal istismar yaşantısının bulunmasıdır (Berzenski ve Yates, 2010). Literatür ışığında bu tez çalışmasında çocuklukta duygusal istismar, partner istismarı, ilişki istikrarı ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiler bir model altında bir

arada incelenecektir. İlgili değişkenlerin bir model altında bir arada incelenecek olmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kuramsal bölümde çocuklukta ihmal/istismar yaşantıları, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, çocuklukta ihmal/istismar yaşantılarının kısa ve uzun dönem etkileri, partner istismarı, duygu düzenleme ve duygu düzenleme güçlüğü, son olarak da ilişki istikrarı karşılıklı bağımlılık kuramı ve yatırım modeli ile ele alınarak açıklanmıştır.

1.2 Çocuklukta İstismar Yaşantıları

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde (1989) tanım olarak erken yaşlarda reşit olma haricindeki 18 yaşın altındaki herkese çocuk denmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre (2020), çocuğun fiziksel gelişimini ve sağlığını olumsuz yönde etkileyecek davranışların bir veya daha fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesine çocuk istismarı denmektedir. Çocuk istismarı bireyin yaşamını derinden etkileyen bir travmatik yaşantıdır (Briere ve Scott, 2016). Bunun başlıca sebebi, istismarı gerçekleştiren failin genellikle çocuğun yakın çevresinden bir bireyin olması ve istismarın yinelenme riskinin fazla olmasıdır (Başkak, 2023). Çocuk istismarının fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar olmak üzere üç türü bulunmaktadır. Fiziksel istismar kişi veya kişiler tarafından çocuğa kaza olmadan, bilerek zarar verme durumudur (Ünal, 2021). Tokat atma, yaralama, boğma gibi davranışlar fiziksel istismara örnek verilebilir (Koçtürk, 2016). Bunun yanı sıra görünürlüğü nedeniyle tespit edilmesi en kolay olan istismar türüdür (Mamati, 2018). Yapılan bir çalışmaya göre fiziksel istismar maruziyetinde cinsiyet bakımından farklılık görülmediği, ancak yaşa bakıldığında en sık 4-8 yaş arasındaki çocuklara annesi tarafından fiziksel istismar uygulandığı belirtilmiştir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Cinsel istismar, kişinin çocuğu cinsel isteklerini gerçekleştirmek için kullanma durumudur (Aktepe, 2009). Cinsel istismarın nerede ve nasıl gerçekleştiği, istismar eden kişinin yakınlık düzeyi, çocuğun yaşı, istismarın süresi, şiddeti ve sıklığı gibi faktörler istismarın çocuk üzerindeki sonuçlarını etkilemektedir (Koçtürk, 2016). Tüm bu faktörler fark etmeksizin cinsel istismar maruziyeti çocuğun hem duygusal hem de fiziksel bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir (Siyez, 2003). Duygusal istismar ise çocuğun küçük düşürülmesi, eleştirilmesi ve benlik saygısına zarar verilmesi şeklinde

tanımlanmaktadır (Topçu, 2009). Bu çalışmada duygusal istismar değişkeni üzerinde odaklanılmış olup ilerleyen kısımlarda daha detaylı açıklanmıştır.

İstismara maruz kalan çocukların %48-63'ünde ihmalin de eşlik ettiği düşünülmektedir (Üstündağ, 2020). Çocukların barınma, beslenme, sevgi ve korunma gibi temel ihtiyaçlarının bakım verenleri tarafından sağlanması gerekmektedir (Topçu, 2009). Çocuk ihmaline bakıldığında çocuğun bakım verenleri tarafından sağlık, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu çocuğun gelişimine verilen zarar çocuk ihmali olarak tanımlanmaktadır (Butchart ve Harvey, 2006). Aynı zamanda ihmal çocuğun haklarından faydalanmasını engellemektedir (Ünal, 2021). İhmal yaşantısı, çocuğun ruhsal ve fiziksel gelişiminin olumsuz yönde ilerlemesine etki etmektedir (Bogdan ve diğ, 2012). İhmal türleri arasında duygusal, fiziksel ihmal, tıbbi ve eğitimsel ihmal yer almaktadır (Maral ve Koçtürk, 2022). Duygusal ihmal, çocuğun bakımını sağlayanları tarafından yeterli ilgi ve sevgiyi görememesi durumudur (Cohen ve diğ, 2017). Çocuğun barınma, giyinme, yemek, sağlık gibi fiziksel ihtiyaçlarının bakım verenleri tarafından karşılanmaması durumuna ise fiziksel ihmal denmektedir (Cohen ve diğ, 2017). Tıbbi ihmal, çocuğun tıbbi bakımının örneğin hastalık hallerinde çocuk için yapılması gereken tıbbi tedavilerin yerine getirilmemesi iken; eğitim ihmali çocuğun eğitsel ihtiyaçların gözetilmemesi, okul devamsızlığı ile ilgilenilmemesi gibi durumları kapsar (Maral ve Koçtürk, 2022).

İstismar ve ihmal arasındaki ayrıma bakıldığında istismar çocuğa karşı yapılmaması gereken davranışların (bağırma, vurma, cinsel amaçla dokunma vs.) yapılması iken ihmal bakım verenlerin çocuğa karşı yapması gereken sorumluluklarını yerine getirmemesidir (Finkelhor ve Korbin, 1988; Polat, 2007).

Çocuk ihmali, bakım vereni tarafından temel ihtiyaçlarının yerine getirilmemesi olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2007). Çocuğun ihtiyaçlarını yerine getirmeme, çocuğa ilgi göstermeme, çocuğa eğitim imkânı sağlamama ve çocuk için çaba göstermeme çocuk ihmaline örnek verilebilir (UNICEF, 2010). Aynı zamanda bakım verenleri tarafından çocuğa güvenli bir hayat oluşturulmaması ve çocuğun duygusal gelişiminin desteklenmemesi de çocuk ihmaline dahildir (Glaser, 2002). Duygusal ihmal çocuğa yeterli sevgi ve ilgi gösterilmemesi gibi çocuğun duygusal gereksinimlerinin karşılanmaması durumudur (Yiğit ve Erden, 2015). Çocuğa şefkat göstermeme duygusal ihmale önemli bir örnektir (Cohen ve diğ, 2017). Duygusal ihmal yaşantısına sahip olan çocuklar kendini yetersiz ve değersiz hissedebilmektedirler (Glaser, 2002).

Çocuklukta duygusal ihmal yaşantısının çocuk üzerinde ortaya çıkardığı sonuçlar yetişkinlikte de bireyi etkilemektedir. Cankardeş (2018) çocuklukta duygusal ihmal yaşantısı bulunan kişilerin yetişkinlikte ruhsal problemler ile daha fazla karşılaşma riskinin mevcut olduğunu ayrıca romantik ilişkilerinde partnerini kaybetme korkusu yaşamalarına neden olabileceğini söylemiştir.

Ülkemizde istismar ve ihmal yaygınlığının yer aldığı bir çalışmaya göre, katılımcılarda duygusal istismar ve ihmal %75, fiziksel istismar ve ihmal %74, cinsel istismar %32 oranında bildirilmiştir (Kıvrak ve diğ., 2015). Bu oranlara bakıldığında en yaygın istismar türü olan duygusal istismar yaşantılarının incelenmesinin alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.2.1 Duygusal istismar

İstismar türlerine bakıldığında tanımlanması en güç istismar türü duygusal istismardır (Başkak, 2023). Duygusal istismarın tanımlanmasındaki güçlük nedeniyle bireyler çoğu zaman duygusal istismar uygulanan kişi olduğunu veya duygusal istismar uygulayıcısı olduğunu anlamakta güçlük çekmektedir (Başkak, 2023). Aynı zamanda söz konusu belirsizlik nedeniyle duygusal istismar oranları tam olarak bilinmemektedir (Koçtürk, 2016). Duygusal istismarın sınırlarının tanımlanması güçtür (Kanak ve Pekdoğan, 2020). Literatürde duygusal istismar ve psikolojik istismar kavramları birbirinin yerine geçmektedir (Sease ve diğ., 2021).

Çocuklukta duygusal istismar, çocuğa uygulanan ruhsal bakımdan yıpratıcı davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Walker ve diğ., 1988). Bir diğer tanıma göre duygusal istismar çocuğa yönelik tehdit, alay, küçümseme içeren olumsuz davranışlardır (Siyez, 2003; Zoroğlu ve diğ., 2001). UNICEF'e (2010) göre ise lakap takma, baskı yapma, alay etme, kıyaslama ve suçlama en sık kullanılan duygusal istismar türleridir. Çocuğun duygusal sağlığını zedeleyecek tüm davranışlara duygusal istismar denmektedir (Acehan ve diğ., 2013). Çocuğu yalnız bırakma, yok sayma, korkutma (Başkak, 2023), çocuğa değer vermeme, kardeşler arasında ayırım yapma, çocuğa fazla sorumluluk verme ve hakaret etme gibi davranışlar duygusal istismardır (Theodore ve diğ., 2005). Ayrıca çocuğun üzerinde otorite kurma, çocuğu aşırı cezalandırma ve suça teşvik etme de çocuğa yönelik duygusal istismar örnekleridir (Acehan ve diğ., 2013). Çocuğa karşı negatif tutumlar, çocuğa karşı duygusal tepkisizlik, çocuğun gelişimine ters düşecek beklentiler, çocuğun sosyal yaşantıya

dahil oluşunu sağlayamama ve çocuğun her türlü problemini fark edememe durumları duygusal istismarın tanımlanmasında kullanılan basamaklar olarak adlandırılmıştır (Öztürk, 2007). Cansız (2021) duygusal istismarı üç grupta değerlendirmiştir. Bunlar; çocuğa ruhsal açıdan zarar veren durumlar, çocuğun duygusal, sosyal, davranışsal ve zihinsel gelişimini kısıtlayan durumlar ve çocuğun aitlik hissini, becerisini ve özsaygısını zedeleyen davranışlardır. Duygusal istismarın çok sayıda risk faktörü bulunmakla birlikte duygusal istismar belirli kategorilere ayrılmaktadır. Duygusal istismarın risk faktörlerine bakıldığında çocuğa bağlı, aileye bağlı ve çevreye bağlı risk faktörleri olarak kategorilendirilmektedir (Başkak, 2023). Çocuğa bağlı risk faktörleri arasında çocuğun erken veya engelli doğması, çocuğun mizaç özellikleri, çocuğun cinsiyeti ve çocuğun kronik bir hastalığı bulunması sayılabilir (Krug ve diğ, 2002). Aileye bağlı risk faktörlerinde ebeveyn olarak genellikle anneye odaklanılmaktadır. Annenin özsaygısının düşük olması, çocuklukta istismar yaşantısına sahip olması, farkındalık seviyesinin yetersiz olması ve sorun çözme kabiliyetinin yetersiz olması aileye bağlı risk faktörleri arasındadır (Wilson ve diğ, 2005). İşsizliğin ve suç oranlarının fazla olduğu toplumlarda sosyal desteğin yetersiz kalması çevreye bağlı risk faktörleridir (Garbarino ve diğ, 1997). Çocuklukta istismar yaşantılarına bakıldığında duygusal istismara oldukça fazla rastlanılmaktadır (Butchart ve Mikton, 2014). Duygusal istismar yaşantısına yalnız rastlanılabildiği gibi diğer istismar türleri ile birlikte de rastlanıldığı için en sık görülen istismar türü olduğu tahmin edilmektedir (Çelik, 2020; Uyanık, 2022). Duygusal istismarın yaygınlığı göz önüne alındığında bu konuyu ele alan çalışma sayısının artırılması gerekmektedir (Kanak ve Pekdoğan, 2020). Ayrıca duygusal istismar bireye en fazla zararı veren istismar türüdür (Higgins ve McCabe, 2000). Duygusal istismarın etkisi, yaşandığı yaşa bağlı olarak farklılık göstermektedir (Kocaman, 2022). UNICEF'in (2010) yaptığı araştırmaya göre, kız çocukları sıklıkla öğretmenleri ve anneleriden, erkek çocukları ise sıklıkla arkadaşları ve babalarından duygusal istismar maruziyeti yaşamaktadır. Duygusal istismar yaşantısı; bireyin duygularını biçimlendirme, kontrol etme ve anlamlandırabilme becerisini etkilemektedir (O'Hagan, 1995). Duygusal istismara maruz kalan çocukların yetişkinlikte istismar uygulayıcısı olabilmesi istismarı döngüsel bir hale getirmektedir (Başkak, 2023). Bunun sebebi duygusal istismarın kişide yaşam boyu etkilerini sürdüren psikolojik sonuçlar ortaya çıkarmasıdır (Dinleyici ve Dağlı, 2018). Çocuklukta ihmal ve istismar yaşantısının yetişkinliğe etkilerini inceleyen bir çalışmada, çocuklukta duygusal ihmal yaşamış

bireylerin yetişkinlikte ilişkilerinde uzak, ilişkilere mesafeli, ilişkilerinde çaba göstermeyen ya da kendini aşırı feda eden bireyler oldukları görülmüştür (Drapeau ve Perry, 2004).

1.2.2 Çocuklukta istismar yaşantısının kısa ve uzun dönem etkileri

Çocuğun sahip olduğu çeşitli faktörler çocukluk çağı travmalarının çocuğun ileriki yaşantısına ne şekilde yansyacağını belirlemektedir. Söz konusu faktörlere aile yapısı, genetik, sosyal destek ve başa çıkma yöntemleri örnek verilebilir (Özen, 2019). Çocuklukta istismar yaşantılarının etkileri yaşandığı an ile sınırlı kalmamaktadır. Bu tür yaşantıların etkileri yetişkinlikte de bireyi etkilemesi nedeniyle topluma mal olan bir halk sağlığı problemidir (Başkak, 2023). Çocuklukta travmatik yaşantıların yineleyici bir hal alması çocuğun kişilik gelişimini büyük oranda etkilemektedir (Herman, 2019). İstismar yaşantılarına maruz kalan çocuklarda düşük okul başarısı, bilişsel gelişim ve dil gelişiminde gecikmeler görülebilmektedir (Tyler ve diğ, 2006). Ebeveyni ile sağlıklı bir ilişki kuramayan çocukların beyinde bazı bölümlerin hasara uğraması sonucu sorumluluk alma gibi becerilerinde olumsuz etkiler oluşmaktadır (Dinleyici ve Dağlı, 2018). Çocuklukta ihmal/istismar yaşantılarının kısa dönem etkilerinde çocukta uyku problemleri, enürezis ve parmak emme gibi gelişimsel gerilemeler görülebilmektedir (Polat, 2007).

Çocuklukta istismar çalışmalarının uzun süreli etkilerinin anlaşılabilmesi amacıyla niceliksel çalışmalar arttırılmıştır (Şar ve diğ, 2012). Çocuk istismarının uzun süreli etkileri arasında depresyon, düşük özsaygı, düşük akademik başarı, davranış bozuklukları, madde ve alkol bağımlılığı ve geleceğe yönelik olumsuz beklentiler sayılabilir (Güler ve diğ, 2002). Aynı zamanda uzun dönem etkilerinde bireyin iyi oluş halinin bozulması, süregelen mutsuzluk ve güvensizlik görülmektedir (Polat, 2007).

Çocuklukta duygusal istismar yaşantısının hem kısa dönem hem de uzun dönemde bedensel ve ruhsal gelişim üzerinde pek çok negatif etkisi bulunmaktadır (Thompson ve Kaplan, 1996). Çocuklukta duygusal istismar yaşantılarının çocukta gelişimsel gerilemeler, yeme bozuklukları ve uyku bozuklukları gibi pek çok probleme neden olduğu söylenmiştir (Tektimur, 2022). Benzer şekilde Kütük ve Bilaç (2017), çocuklukta duygusal istismar yaşantısının yetişkinlikte intihar girişiminin önemli bir yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal istismar yaşantısı bulunan

çocukların davranışlarında aşırı şikayetçilik ve aşırı talepkarlık gibi aşırıya kaçma durumları görülebilmektedir (Öztürk, 2007).

Çocuklukta gelişen biliş, şemaların oluşumunda önemlidir (Young ve diğ, 2003). Çocuğun bakım vereni ile kurduğu ilk ilişkinin kalitesi, yaşamın ilerleyen dönemlerinde kurulacak olan ilişkileri de etkilemektedir (Bowlby, 1976). Bu bölümün devamında erken dönem yaşanan ihmal ve istismar yaşantıların yetişkinlik dönemine yansımaları açıklayan kuramlara yer verilmiştir.

1.2.2.1 Bağlanma kuramı

Bağlanma kuramının amacı, çocuk ve bakım vereni arasındaki kuvvetli ilişkinin oluşumu ve sürdürülmesindeki dinamikleri açıklamaktır. Bunun yanı sıra çocuğun bakım vereni ile ayrışmasının ardından ihtiyaçlarının karşılanması noktasında gösterdiği tepkileri açıklamaktadır (Büyüksahin, 2006). Bağlanma kuramının öncüsü Bowlby'e (1969) göre bireylerin bağlanma biçimleri, stresli olaylar ile karşılaştığında sergileyeceği tepkileri etkilemektedir. Aynı zamanda Bowlby (1969), bağlanmanın duygusal bağ olduğunu ve çocukluktan yetişkinliğe duygusal bağın gelişimini açıklamıştır. Çocuğun bakım vereni ile ilişkisi neticesinde seilmeye değer biri olup olmadığı hakkında oluşan algısına benlik modeli denmektedir (Bowlby, 1973). Çocuğun bakım verenine ulaşılabilirliği hakkında oluşan algısına başkaları modeli denmektedir (Bowlby, 1973). Çocuğun bakım vereni ile kurduğu ilk ilişki, yetişkinlikte kuracağı ilişkilere de yansıyacaktır. Bu nedenle güvenli bağlanma geliştiren çocuklar yetişkinlikte sosyal yaşamlarında daha sağlıklı ilişkiler kuracaktır (Erden-İmamoğlu, 2009). Bireylerin edindikleri bağlanma biçimleri romantik ilişkilerini etkilemektedir (Büyüksahin, 2006). Bunun sebebi bağlanma figürünün zamanla bakım vereninden romantik ilişkideki partnerine geçmesidir (Hazan ve Shaver, 1987). Yetişkinlikte romantik ilişkilerin bağlanma biçimlerine uyarlanmasına bakıldığında, yetişkinlikte de çocukluk dönemi bağlanma biçimleri ile aynıdır. Bahsedilen bağlanma biçimleri; güvenli, kaygılı/kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma şeklindedir (Hazan ve Shaver, 1987). Çocuğun bakım vereni ile sağladığı ilişkinin kalitesi çocuğun duygu düzenleme biçimini de etkilemektedir (Morris ve diğ, 2007). Bağlanma kuramı duygu düzenleme kuramı olarak da görülmektedir (Meredith ve diğ, 2007). İlişki istikrarı ile bağlanma stillerinin ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, ilişki

istikrarının alt boyutu olan ilişki yatırımının bağlanma stilleri bakımından anlamlı bir şekilde farklılaştığı bildirilmiştir (Buğa, 2009).

1.2.2.2 Bilişsel kuram

Biliş; algı, bellek, dikkat ve problem çözme gibi süreçleri kapsamaktadır (Bayhan ve Artan, 2007). Bilişsel gelişim, kişiye nedensel ve mantığa dayalı düşünme, çevresiyle ilgili edindiği bilgileri gruplandırma becerisi sağlamaktadır (Kürkçüoğlu, 2010). Bilişsel kurama göre, kişinin davranışlarını ve duygularını belirleyen biliştir. Söz konusu kuramda bilişler, otomatik düşünceler ve şemalar olarak ikiye ayrılmaktadır (Türkçapar, 2006). Olumsuz yaşam olayları bireyin olumsuz önyargılı şemalar geliştirmesine sebep olmaktadır (Beck, 1967). Bu türden şemaların gelişiminin temeli bilgi işlemeye dayanmaktadır (Beck ve Haigh, 2014). Bilgi işlemenin merkezinde inançlar, şemalar, değerlendirmeler yer almaktadır (Beck ve Haigh, 2014). Bireyler yaşamı etkileyen hayati uyaranları fark etme ve tepki oluşturma eğilimindedir (Beck ve Haigh, 2014). Bilişsel kurama göre, çocukluk çağı travmatik yaşantıları çocukta bilişsel katılığa ve kırılganlığa yol açmaktadır (Calvete, 2014). Aynı zamanda erken dönem olumsuz yaşantılara maruziyet kişinin kendisine, dünyaya ve çevreye yönelik değerlendirmelerinde bilişsel çarpıtmalara neden olmaktadır (Beck, 1967). Kişiyen zarar verici yaşam olaylarından biri olan çocuklukta ihmal ve istismar, kişinin bilişsel temelini olumsuz bir zemine sahip olmasına sebep olmaktadır (Perry, 2002).

1.2.2.3 Erken dönem uyumsuz şemalar

Young ve diğ. (2003) 'in çalışmasında, erken çocukluk döneminde yaşanan deneyimler sonucu gelişen bilişsel yapılara şema denmektedir. Şemalar bireyin gelecekte karşılaştığı durumlara uygun tepkiyi sağlamaktadır. Şemalar genellikle çocukluk veya ergenlik döneminde oluşmaktadır. Şemaların değişime karşı dirençli olması yetişkinlikte kişinin yaşamını olumsuz etkileyebilmektedir (Young ve diğ, 2003). Erken dönem uyumsuz şemalar, yaşam boyunca süregelen ve kişinin benliğine zarar verebilen bilişsel ve sosyal örüntülerdir. Bu sebeple kişi erken dönem uyumsuz şemaları doğrultusunda davranışlar ortaya koymaktadır. Bu nedenle şemanın şiddeti ortaya çıkan olumsuz tepkinin yoğunluğunu da etkilemektedir. Erken dönem uyumsuz şemaların altında yatan etkenin kişinin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması olduğu bildirilmektedir (Young ve diğ, 2003).

Young ve diğ, (2003), 5 ana grup olmak üzere toplam 18 tane erken dönem uyumsuz şemaları bulunmaktadır. Bu 5 ana grup; Aşırı Tetikte Olma ve Baskılama, Reddedilme ve Kopukluk, Diğer Yönelimlilik, Zedelenmiş Sınırlar, Zedelenmiş Özerklik ve Kendini Ortaya Koyma şeklindedir (Young ve diğ, 2003).

Erken dönem uyumsuz şemaların gelişimine sebep olan en önemli faktör çocukluk çağındaki travmatik yaşantılardır (Young ve diğ, 2009). Çocukluk çağı istismar yaşantıları genellikle tehlike içerikli şemaların gelişmesine sebep olmaktadır (Young ve diğ, 2003). Bir çalışmaya göre, çocukluk çağı travmaları arasında erken dönem uyumsuz şemaların oluşması ile en ilişkili olanı duygusal istismar olarak bulunmuştur (Mayda, 2020). Çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkileri inceleyen bir başka çalışmada, duygusal istismarın erken dönem uyumsuz şemaları yordadığı bulunmuştur (Gong ve Chan, 2018). Çocukluk çağı travmalarının oluşturduğu uyumsuz şemalar değişime dirençli ve sert olmaktadır (Boudoukha ve diğ, 2016).

Bir çalışmada, erken dönem uyumsuz şemaları olan bireylerin ilişki doyumlarının daha az olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak şemalar ilişkilere dair var olan algıların öngörülerini oluşturmaktadır (McDermott, 2008).

1.3 Partner İstismarı

Genç yetişkinlik döneminde gelişimsel işlevlerden birisi de yakın ilişkiler kurabilme yeteneğidir (Aydoğdu, 2010). Yakın ilişkiler arasında romantik ilişkiler önemli bir yere sahiptir (Moss ve Schwebel, 1993). Romantik ilişki, partnerlerin duygusal yoğunluk içerisinde istekli bir şekilde devamlılık sağladığı ilişki türüdür (Collins, 2003). Yakın ilişkilerde yaşanan olumsuz duygular istismar davranışlarına yol açabilmektedir (Uyanık, 2022) İstismar, çocuklukta olduğu kadar yetişkinlikte de yaşanmaktadır (Atakay, 2014). Aynı zamanda çocuklukta yaşanan ihmal/istismar yetişkinlikte romantik ilişkiler üzerinde uzun vadeli etkilere neden olmaktadır (Bradbury ve Shaffer, 2012). Çocuklukta ihmal ve istismar yaşantısı bulunan bireyler yetişkinlikte şiddet içeren davranışlar sergileyebilmektedir (Lee, 2021). Çocuklukta yaşanan istismarın yarattığı olumsuz etkilerden reddedilme korkusu, düşük benlik saygısı ve terk edilme beklentisi bireyin yetişkinlikte ilişkilerini etkileyebilir (Messman-Moore ve Brown, 2004). İlişkilerde partnerler kimi zaman sorunlarını çözebilmek amacıyla istismar içeren davranışlar sergileyebilmektedir (Atakay, 2014). Dünya Sağlık

Örgütüne (2014) göre istismar, kişi ya da kişilere karşı bilinçli bir biçimde psikolojik zarar, yaralama, yoksunluk veya gelişimsel bozukluk içeren fiziksel güç kullanımına dayalı eylemlerdir. Romantik ilişkilerde yaşanan istismar durumuna partner istismarı denmektedir. Literatüre bakıldığında partner istismarı, partner şiddeti, eş şiddeti gibi kavramlar birbiri yerine kullanılmaktadır (Öngün ve Ünsal, 2018). Partner istismarı tanım itibariyle, romantik ilişki içerisinde olunan partnere karşı sergilenen zorlayıcı tutumlar ve davranışlardır (Bugay, 2015). Partner istismarının fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik olmak üzere dört türü bulunmaktadır (Bulut ve diğ, 2020). Partnere yönelik vurma, partneri itme, partnerin saçını çekme ve partnere karşı silah kullanma gibi ölüm veya yaralanmaya sebep olan eylemlerde bulunulması fiziksel istismardır. Partneri cinsel ilişkiye zorlama, partnerin isteği olmadan cinsel ilişki yaşama gibi eylemlerde bulunulması cinsel istismardır. Duygusal istismar, bireyin partneri tarafından olumsuz sözler ve davranışlar ile karşı karşıya kalması şeklinde tanımlanmaktadır (Murphy ve Hoover, 1999). Bir diğer tanımda bireyin ruhsal ve duygusal sağlığını bozacak biçimde sözel olarak alay, tehdit veya küçük düşürücü söylemlerin yapılması duygusal istismar olarak tanımlanmıştır (Walker ve diğ, 1988). Partner duygusal istismarı ilişkide olduğu kişiyi yönetme, kısıtlama, tehdit etme, küçümseme, kurallar koyma ve değersizleştirme şeklindeki davranışlardır (Saltzman ve diğ, 2002). Duygusal istismar davranışları, partneri aşağılama, yok sayma, partnere hakaret etme, partnerle alay etme, partneri kontrol etmeye çalışma, suçlama, partnerin hatalarını vurgulama ve partneri izole etmeye çalışma gibi davranışlardır. (Duman, 2019). Yapılan bir çalışmada partneri kontrol etmeye çalışma ve partnerin davranışlarını düzeltme en sık karşılaşılan duygusal istismar davranışları olarak bulunmuştur (Duman, 2019). Partner tarafından gerçekleştirilen duygusal istismar birey üzerinde ümitsizlik, değersizlik, azalan özsaygı, kendini suçlama ve başarısızlık gibi çok sayıda olumsuz sonuca yol açmaktadır. (Tunç, 2015).

Toplumsal bir problem olan partner istismarı oranları gün geçtikçe artmaktadır (Bulut ve diğ, 2020). Türkiye’de bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde romantik ilişkilerde istismarı çalışan araştırma sayısı oldukça azdır. Özellikle duygusal istismarı ele alan araştırma sayısı yetersiz bulunmuştur (Sease ve diğ, 2021; Uyanık, 2022). Duman (2019) yaptığı çalışmada romantik ilişkide duygusal istismara orta düzeyde maruz kalındığını bildirmiştir. Yapılan bir başka çalışmaya göre romantik ilişkilerde en sık duygusal istismar görülmektedir (Uyanık, 2022). Ancak romantik

ilişkide duygusal istismar oldukça az çalışılmaktadır (Sease ve diğ, 2021). Partner istismarı çalışmalarına bakıldığında duygusal istismar çoğunlukla fiziksel istismara eşlik ettiği halde çalışmalarda yeterli önemi görmemektedir (Babcock ve diğ, 2008). Duygusal istismar yalnız görülebildiği gibi başka istismar türlerine eşlikçi de olabilmektedir (Marshall, 1996).

Bir araştırmaya göre son 1 yıl içerisinde partnerine duygusal istismar uyguladığını bildiren erkeklerin oranı %80.8 iken kadınların oranı %90.6'dır (Shook ve diğ, 2000). Bu sonuçtan da görüleceği üzere erkekler de duygusal istismara oldukça maruz kalmaktadır. Yapılan bir başka çalışmada da yaygın bulguların aksine kadınlara kıyasla erkeklerin daha sık duygusal istismara maruz kaldığı bulunmuştur (Uyanık, 2022). Romantik ilişkilerde partner istismarı riski en sık 17-29 yaş arasındaki partnerler arasında bildirilmektedir (Yaslı ve diğ, 2022). Yapılan bir çalışmada 20-24 yaş arasındaki kızlarda fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma sıklığı %31.6 olarak bulunmuştur (World Health Organization, 2015). Kadınlara yönelik yapılan bir çalışmada araştırmaya 306 kadın dahil edilmiştir. Katımcılarda %54.6 duygusal istismar, %6.3 cinsel istismar, %30.4 fiziksel istismar ve %19.3 ekonomik istismar görülmüştür (Güleç Öyekçin ve diğ, 2012). Partner istismarı çalışmalarının genellikle üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir (Uyanık, 2022). Bunun sebebi partner istismarının çoğunlukla üniversite popülasyonunda görülmesidir (Sease ve diğ, 2021).

Partner istismarı risk faktörleri arasında düşük eğitim seviyesine sahip olmak, genç yaşta olmak ve çocuklukta ihmal/istismar yaşantısına sahip olmak gibi faktörler yer almaktadır (Bulut ve diğ, 2020).

1.4 Duygu Düzenleme

1.4.1 Duygu

Duygu; ruhsal, bilişsel, duygusal ve güdüsel pek çok bileşenden oluşan bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Izard, 2009). Türk Dil Kurumu (2021) duygu, belirli bir nesne, birey veya durumun birey üzerinde yarattığı intibadır. Kızgınlık, üzüntü, mutluluk, tikslenme, şaşkınlık ve korku altı temel duygudur (Ekman ve diğ, 1972). Duygular sınıflandırıldığında sevinç, merhamet ve gurur olumlu duygular iken endişe, tasa ve üzüntü olumsuz duygulardır (Diener ve diğ, 1999). Bir durum ile karşılaşp dikkati

yöneltme, değerlendirme ve tepkiyle karşılama duygu oluşumunun sıralamasıdır (Gross, 1999). Günlük yaşantı içerisinde pek çok duygu farklı sıklıkta hissedilmektedir (Gem, 2018). Duygular birey ve çevresi ile etkileşim halindedir (Cole ve diğ, 2004). Duygular, insan yaşantısının çevreye uyum sürecinde önemli bir faktördür. Aynı zamanda bireyin karar verme sürecinde duygular rol oynamaktadır (Greenberg, 2011). Duyguların bireyi duruma karşı harekete geçirici yönüne bakıldığında; birey olumsuz duygular karşısında başa çıkarken olumlu duygular karşısında durumu sürdürme eğilimindedir (Cole ve diğ, 2004). Bireyler her duruma duygusal tepki oluşturmak yerine önem atfettikleri durumlara karşı duygusal tepkiler oluştururlar (Lazarus, 1991). Duygusal tepkilere bakıldığında yapılan yatırımın kaybindan korkma ve dram içerikli filme üzülme gibi pek çok duygusal tepki vardır (Werner ve Gross, 2010).

Duygular zaman içerisinde değişebilmektedir (Werner ve Gross, 2010). Yaşamın erken dönemlerinde olumlu duygusal yaşantılara sahip olunması bireyin ruhsal sağlığını olumlu etkilemektedir (Bowlby, 1988). Duygular ilişkileri etkileyen temel bir yapıdır (Gross, 1999). Sosyal ilişkilerin oluşumunda ve sürekliliğinde duygular önemli bir rol oynamaktadır (Cole ve diğ, 2004).

1.4.2 Duygu düzenleme

Duygu düzenleme kavramının temelinde Lazarus ve arkadaşlarına ait duygu odaklı başa çıkma kavramı vardır (Gross, 1999). Duygu düzenleme duygunun korunması, artırılması ve azaltılmasını içeren bir süreçtir (Greenberg, 2004). Duygu düzenleme sürecindeki kritik nokta duyguların fark edilip anlamlandırılmasıdır (Gratz ve Roemer, 2004). Olumlu duygular da duruma bağlı olarak olumsuz duygular gibi azaltılabilir. Örneğin, gergin bir ortamda birey gülme refleksini bastırma davranışı sergilemektedir (Gem, 2018). Duygu düzenleme; duyguları tanımlama, algılama, kabullenme ve duruma uygun şekilde davranabilme olarak tanımlanabilir (Gratz ve Roemer, 2004). Duygu düzenleme, bireyin duyguyu kontrol etmesi, duyguyu gizleyebilmesi ve bu doğrultuda tepkilerini değiştirebilmesi anlamına gelmektedir (Gross, 1999). Aynı zamanda duygunun oluşumu, ifadesindeki yoğunluğu ve duygu değişimini sağlayan süreç duygu düzenlemedir (Morris ve diğ, 2007). Bireylerin bir duyguyu nerede, ne zaman, nasıl edindiğini ve bu durumun ifadesini etkileyen sürece duygu düzenleme denmektedir (Gross, 1998). Duygu düzenleme, bireyin olumlu duyguları kabul etme becerisidir (Gratz ve Roemer, 2004). Ancak duygu düzenleme her zaman birey için

olumlu sonuçlanmayabilir (Koole, 2009). Duyguların bireyi nasıl etkileyeceğini duygularını düzenleme şekli belirlemektedir (Denollet ve diğ, 2008). Duygu düzenleme biçimleri yeniden değerlendirme ve bastırmadır. Yeniden değerlendirme, durum hakkındaki düşünceyi değiştirerek duygunun etkisini azaltmaktadır. Bastırma, duygunun ifade edilmesini ketlemeye yöneliktir (Gross, 2002). Bastırma biçimini kullanan bireylerin genellikle kendini ifade etmekte güçlük çektiği, bu durumun da fizyolojik tepkilerde artışa sebep olduğu söylenmektedir (Gross, 2002). Bastırmaya kıyasla yeniden değerlendirme biçimi duygusal tepkiyi azaltmaktadır (Gross, 2002). Bastırma biçimi, olumlu duyguları deneyimlemede yeniden değerlendirmeye kıyasla daha düşük ilişkiye sahiptir (Gross, 2002). Gross (2002) yaptığı çalışmada yeniden değerlendirmenin olumlu sonuçlar, bastırmanın ise olumsuz sonuçlar ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bastırma, tepki eğiliminin ardından ortaya çıktığı için durum ile ilgili düşünceyi değiştirememektedir. Bu nedenle bastırma biçiminde duygunun ortaya çıkardığı davranışın engellenmesiyle oluşmaktadır (Gross, 2001). Dodge ve Garber ‘a göre (1991) duygu düzenleme öğrenilen bir süreç olup doğuştan var olmamaktadır. Çocuklar duygu düzenlemeyi gözlemleyerek öğrenmektedir (Morris ve diğ, 2007). Gözlemleme sürecinde ebeveynlerin duyguları ne düzeyde sergilediği çocuğun duygu düzenlemeyi öğrenmesinde oldukça önemlidir (Morris ve diğ, 2007). Bireylerin sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi için duygularını düzenleyebilmesi gerekmektedir (Atalay ve Özyürek, 2020). Sosyal yaşamında ilişkileri iyi olan bireylerin duygu düzenlemede daha iyi olduğu bildirilmektedir (Spinrad ve diğ, 2006). Duygu düzenleme bilinçli olabildiği gibi bilinçli farkındalık bulunmadan da olabilir (Gross, 2002).

Çocuklarda duygu düzenleme gelişimsel seyre göre şekillenir (Zeman ve diğ, 2006). Duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde erken çocukluk döneminde çocuğun bakım verenleri ile kurduğu ilişki etkilidir (Langevin ve diğ, 2020). Çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde çocuğun duygularına karşılık olarak ebeveynlerin verdiği tepkiler etkili olmaktadır (Sarıtış Atalar ve Altan-Altay, 2018). Ebeveynlerin suçlayıcı, negatif ve aşağılayıcı yöndeki tutumları çocuğun duygu düzenleme becerisini zorlaştırmaktadır (Morris ve diğ, 2007). Erken çocukluk döneminde ihmal/istismar gibi yaşantılara maruz kalmak duygu düzenlemenin öğrenilmesini güçleştirmenin yanı sıra olumsuz duyguların anlamlandırılmasını da güçleştirmektedir (Shipman ve Zeman, 1999). Duygu düzenleme becerileri cinsiyete göre de farklılık

sergilemektedir (Atalay ve Özyürek, 2020). Çalışmalara bakıldığında duygu düzenleme güçlüğüne kadınlar arasında daha sık rastlanmaktadır (Burns ve diğ, 2010). Çocuklar üzerine yapılan bir çalışmada ise kızların erkeklere kıyasla duygularını daha iyi düzenleyebildiği ortaya konmuştur (Morris ve diğ, 2007).

1.4.3 Duygu düzenleme güçlüğü

Duygu düzenleme güçlüğü, bireyin duyguları anlamlandırma ve yönetme noktasında kontrolü kaybettiğini hissetmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Gratz ve Roemer, 2004). Duygu düzenleme güçlüğü, negatif duyguları kontrol edememenin yanı sıra pozitif bir duygudan kaçınma şeklinde de olabilmektedir (D' Agostino ve diğ, 2017). Duygu düzenleme mekanizmasının; durum değiştirme, dikkatin yönlendirilmesi, durum seçme, bilişsel değişim, tepki değişimi olarak 5 stratejisi vardır. Durum seçme, bireylerin bir olaya karşı yaşadığı duygusal tepkilere göre duyguyu ortaya çıkaran durumlardan, kişilerden veya ortamlardan kaçınmaya yönelik karar verme aşamasıdır (Gross ve Thompson, 2007). Birey yaşamak istediği duyguyu ortaya çıkaran durumu seçme eğilimindedir (Werner ve Gross, 2010). Durum seçiminde geçmiş deneyimlerin etkisi de söz konusudur. Durum değiştirme, bireylerin olumsuz duygularını ortadan kaldırmak amacıyla içinde bulunduğu durumu değiştirmesidir (Gross ve Thompson, 2007). Örneğin birey bulunduğu ortamda konuşulan konuyu duymak istemediğinde kulaklık takarak durumu değiştirmektedir (Gem, 2018). Dikkatin yönlendirilmesi, bireylerin bir durumun olumsuz yönleri yerine başka yönlerine odaklanması gibi olayların seçilen bir yönüne odaklanmasıdır. Bilişsel değişim, bir durumun duygusal derinliğini azaltmak amacıyla mantıksal yoğunluğu artırarak düşünme olarak tanımlanmaktadır (Gross ve Thompson, 2007). Bilişsel değişim, duygusal yanıtı artırıp azaltmak için kullanılabilir (Gross, 2002). Tepki değişimi, bireylerin olaylar karşısında verdiği fizyolojik, davranışsal ve deneyimsel tepkilerini değiştirmesidir (Gross ve Thompson, 2007). Örneğin, bireyin derste başarısız olduğu için utancını saklaması tepki değişimidir (Gross, 2002). Bu stratejilerden en az birinin bulunmaması halinde duygu düzenleme güçlüğü görülmektedir (Gross ve Thompson, 2007).

Genellikle çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı bulunan bireyler duygu düzenlemede güçlük yaşamaktadır (Lee, 2021). Literatür incelendiğinde söz konusu iki kavram arasında ilişki olduğunu belirten çok sayıda çalışma vardır (Bradbury ve Shaffer, 2012;

Çelik, 2020; Rellini ve diğ, 2012; Shipman ve diğ, 2007). Çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı duygu düzenleme güçlüğüne sebep olabilmektedir (Burns ve diğ, 2010). Yapılan bir çalışmada çocuklukta ihmal/istismara maruz kalmayanlara göre maruz kalmış bireylerin duygu düzenleme güçlüğüne daha sık yaşadığı bildirilmiştir (Shipman ve diğ, 2007). Olumsuz duyguların düzenlenmesi sırasındaki güçlükler bireylerde saldırgan davranışlara yol açabilmektedir (Cole ve diğ, 1994).

1.5 İlişki İstikrarı

Romantik ilişki, partnerlerin duygusal derinliği olan gönüllü olarak yaşadığı ilişkidir (Collins, 2003). İlişki istikrarı; romantik ilişkide algılanan doyum ve yatırımın yüksek olması, seçeneklerinin niteliğini değerlendirme durumunun düşük olması şeklinde tanımlanmaktadır (Impett ve diğ, 2001). Thibaut ve Kelley' in (1959) çalışmasına göre ilişki istikrarı ve bağlanım kavramı birbiri ile oldukça ilişkili görülmektedir. Bağlanım, partnere bağlılık ve ilişkiyi sürdürme isteğidir (Rusbult ve Buunk, 1993). Bağlanım kavramı karşılıklı bağımlılık kuramına dayalı geliştirilen yatırım modelinde geçmektedir. Yatırım modeline göre ilişkiyi devam ettiren; seçeneklerin niteliğini değerlendirme, ilişki yatırımı ve ilişki doyumudur (Rusbult, 1980).

Romantik ilişkinin kalitesini belirleyen önemli bir faktör ilişki doyumudur (Akat ve diğ, 2023). Impett ve arkadaşlarına göre (2003), ilişki doyumunu ilişki istikrarını yatırım ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme faktörlerine kıyasla daha fazla etkilemektedir. İlişki doyumunu; bireyin ilişkisinde etkili bir iletişim dili kullanılması, ilişkisine bağlılığının bulunması, gereksinimlerinin karşılanması ve birlikte yeterli zamanın geçirilmesinin bir sonucudur (Raffagnino ve Matera, 2015). İlişki doyumunu, bireyin partnerini olumlu değerlendirmesi ve çekici bulması olarak tanımlanmaktadır (Rusbult ve Buunk, 1993). Partnerlerin romantik ilişki içerisinde eşit roller alması ilişki doyumunu etkileyen önemli bir faktördür (Tunç, 2015). İlişki doyumunun kalitesi romantik ilişkinin sürdürülebilirliğini oldukça etkilemektedir (Akat ve diğ, 2023). Öte yandan romantik ilişkinin süresi ilişkiden alınan doyumun yüksek olduğunun göstergesi olmamaktadır. (Tunç, 2015). Ancak romantik ilişki süresi bir yıldan fazla olanların bir yıldan az olanlara kıyasla seçeneklerin niteliğini değerlendirme düzeylerinin daha az olduğu bildirilmiştir (Uyanık, 2022). Bazı araştırmalara göre kadınların erkeklere kıyasla ilişkilerinde algıladıkları ilişki doyumunu daha yüksektir

(Rusbult ve diğ, 1986). Benzer şekilde ilişkiye yapılan yatırımı da kadınlar erkeklerden daha yüksek algılamaktadır (Fitzpatrick ve Sollie, 1999).

İlişki yatırımı; bireyin ilişkisine ayırdığı süre, geçirilen sürenin kalitesi, ortaya konan paylaşımlardan oluşmaktadır. Diğer bir deyişle ilişkide yatırım yüksek algılanırsa ilişki istikrarı artmaktadır (Büyükşahin ve diğ, 2005). Bir ilişkide doyum az, seçeneklerin niteliğini değerlendirme fazla ise bu ilişkiyi sürdüren faktör ilişkiye yapılan yatırım düzeyidir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2007). Bunun sebebi ilişkiye yapılan yatırımın fazla algılanması ilişkiyi bitirmenin bedellerini arttırmaktadır (Rusbult ve Arriage, 1997). Birey ilişkisine yönelik algıladığı yatırımdan vazgeçmek istemediğinde ilişkiyi devam ettirici davranışlar sergilemektedir (Rusbult ve diğ, 1982).

Seçeneklerin niteliğini değerlendirme, bireyin elindeki seçeneklere bakarak ödülleri ve bedelleri değerlendirmesidir. Değerlendirilen seçenekler eski ilişkiler ya da romantik ilişkide olmadığı kişiler de olabilir (Büyükşahin ve diğ, 2005).

1.5.1 Karşılıklı bağımlılık kuramı

Karşılıklı bağımlılık kuramını geliştiren Thibaut ve Kelley (1959)'dir. Söz konusu kuramda ilişkilerin temelinde etkileşim olduğundan söz edilmektedir. Bu etkileşimin birtakım ödülleri ve bedelleri bulunmaktadır. Bireyler ödülleri fazla olan ilişkileri sürdürürken bedelleri fazla olan ilişkileri sonlandırma eğiliminde olmaktadır (Büyükşahin, 2006; Çelik-Zeren, 2020). Birey ilişkisinden haz alıyorsa ilişkiyi sürdürme eğilimindedir. Bu noktada bireyin ilişkide ihtiyaçlarının karşılanması bireyin ilişkiyi doyum verici olarak deneyimlemesini sağlamaktadır (Uyanık, 2022). Thibaut ve Kelley (1959) çalışmasında, karşılaştırma düzeyi ve seçenekleri karşılaştırma düzeyi kavramlarını ortaya atmışlardır.

Aynı zamanda karşılaştırma düzeyinin bireyin geçmişteki ilişkilerinin bir ortalaması olduğunu belirtmişlerdir. Seçenekleri karşılaştırma ise olan ilişki dışında olabilecek ilişkileri değerlendirme olarak tanımlanmıştır. Bireyin ilişkiden elde ettiği ödüller karşılaştırma düzeyinden düşük ise ilişki doyumu düşük olarak nitelendirilmektedir (Büyükşahin ve diğ, 2005).

İlişki istikrarına bakılırken sadece doyum yeterli olmamakta seçenekleri karşılaştırma düzeyi de önem arz etmektedir. Bunun sebebi birey başka seçenekleri, var olan

ilişkisinden daha üstün algılıyorsa doyumu fazla olsa dahi ilişki istikrarsız olabilmektedir (Thibaut ve Kelley, 1959).

1.5.2 Yatırım modeli

Karşılıklı bağımlılık kuramını temel alarak Rusbult (1980) ise yatırım modelini geliştirmiştir. Söz konusu modelde karşılıklı bağımlılık kuramına ilişki yatırımı boyutunu eklenmiştir. Bu modelin asıl amacı, uzun süre devam eden bir ilişkinin memnuniyet düzeyi ve bağlılık seviyesi hakkında tahmin yürütmektir. Aynı zamanda bireyin ilişkisini başka seçenekler ile kıyaslaması neticesinde ortaya çıkan sonuç bireyin ilişkisinden memnuniyetini ortaya koymaktadır. Ek olarak modele göre ilişkiden elde edilen ödüllerin artması, bedeller ve beklentilerin azalması sonucu ilişki memnuniyetinin artması gerekmektedir (Rusbult, 1980).

Yatırım modeli bir ilişkinin oluşması, devam etmesi ve sona erme sürecini açıklamak amacıyla geliştirilen bir modeldir (Uyanık, 2022). Bu modele göre ilişkideki bağlanım bireyin ilişkiyi sürdürme kararını etkilemektedir (Rusbult, 1983). Bağlanımı belirleyen ise karşılıklı bağımlılık kuramından gelen ilişki istikrarının üç alt boyutudur (Büyükşahin ve diğ, 2005).

Rusbult (1980)'a göre ilişki süresi arttıkça bağlılık artmaktadır. Bunun sebebi ilişkiye yapılan yatırımın artmasıdır. Buna ek olarak ilişki yatırımı, dışsal yatırımlar ve içsel yatırımlar şeklinde iki türdür. Birlikte zaman geçirme, duygusal paylaşım, para harcama gibi faktörler İçsel yatırımlardır. Dışsal yatırımlar ise, bireyin ilişkisini sonlandırır evini kaybedeceğini düşünmesi gibi faktörlerdir. İçsel ve dışsal yatırımların mevcut olması ilişkiye yönelik bağlılığın artmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda ilişkinin bedelleri arttıkça ilişkiye bağlılık azalmaktadır. Sonuç olarak partnerler ilişkide bedelleri azaltma, ödüllerini ise arttırma eğiliminde olmaktadır. Yatırım modeli, bağlanım ve memnuniyet arasındaki ayrımı sağlamıştır. Bu modele göre bağlılığı yüksek bir ilişki memnuniyet verici olmayabilir (Rusbult, 1980).

1.6 Duygusal İstismar, Partner İstismar, İlişki İstikrarı ve Duygu Düzenleme ile İlgili Araştırmalar

Romantik ilişkilerde en sık rastlanılan istismar türü duygusal istismardır. Ancak romantik ilişkilerde partner istismarını çalışan araştırma sayısı oldukça azdır (Uyanık, 2022). Yapılan bir çalışmada ilişki istikrarı ile partner duygusal istismarı arasındaki

ilişkiyi incelemek için çalışmaya 403 yetişkin dahil edilmiştir. Partner duygusal istismarı, ilişki istikrarının ilişki yatırımı alt boyutu ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme alt boyutu ile pozitif ilişkili, ilişki doyumu alt boyutu ile negatif ilişkili bulunmuştur. Söz konusu bulgulara rağmen ilişki de duygusal istismar yaşantısı mevcut olsa bile ilişki sonlanmayabilir (Uyanık, 2022). Çünkü partner istismarı karşısında verilen tepkilerde ilişki doyumu önemli bir yere sahiptir. Bunun sebebi bireylerin ilişkiden elde ettikleri doyumun, partner istismarına gösterecekleri tepkiyi etkilemesidir (Tunç, 2015). Partner istismarı ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada aralarında negatif yönde ilişki bulunmuştur (Shortt ve diğ, 2010). Partner tarafından maruz kalınan duygusal istismar, ilişki doyumunu azaltmakta ve ilişkinin sonlanmasına sebep olabilmektedir (Marshall, 1996). Yapılan bir çalışmada partner istismarı yaşantısı bulunan kadınların ilişkilerini daha olumsuz değerlendirdiği ve ilişki doyumlarının düşük olduğu bulunmuştur (Dardis ve diğ, 2013). Literatüre göre ilişkide duygusal istismar arttıkça ilişki yatırımı azalmakta, ilişki doyumu azalmakta ve seçenekleri değerlendirme artmaktadır (Rhatigan ve Street, 2005). Ancak literatürdeki yaygın bulguların aksine ilişkide duygusal istismarın ilişki yatırımı ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme ile ilişkili olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Toplu-Demirtaş ve diğ, 2013).

İstismar konusundaki çalışmaların çoğu kadınları ele alsa da erkeklerin de ciddi düzeylerde istismar algıladığı söylenmektedir. Bir çalışmaya göre yaygın bulguların aksine erkekler kadınlardan daha fazla duygusal istismara maruz kalmaktadır (Uyanık, 2022). Bu yüzden her iki cinsiyet açısından ele alan çalışmalar arttırılmalıdır (Çelik Zeren, 2020).

Çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı, hem partner istismarı için hem de duygu düzenleme güçlüğü için bir risk faktörüdür. Yapılan bir çalışmaya bakıldığında çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı, yetişkinlikte partnere karşı istismar için bir risk faktörü olarak görülmektedir. Bu çalışmada, çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı ile partner istismarı arasındaki potansiyel aracının duygu düzenleme olduğunu belirtmiştir (Lee, 2021). Bir başka çalışmada, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile kimlik arayışı arasındaki ilişkiyi duygu düzenlemenin yordadığı bildirilmiştir (Dereboy ve diğ, 2018). Rellini ve arkadaşları (2012), ilişkisi olan 18-25 yaş arası 192 kadını dahil ederek yaptıkları çalışmada çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı arttıkça duygu düzenleme güçlüğüne arttığını ve ilişki doyumunun azaldığını bildirmişlerdir.

Benzer şekilde Bradbury ve Shaffer'ın (2012) çalışmasında, ilişki doyumu ve çocuklukta duygusal ihmal/istismar yaşantısı arasında duygu düzenlemenin aracı rolüne bakılmıştır. Çalışmaya romantik ilişkisi olan 500 lisans öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların üç aydan uzun ilişkileri bulunmaktadır. Çocuklukta duygusal ihmal/istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasında negatif ilişki, duygu düzenleme güçlüğü ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü'nün arttığı ve ilişki doyumu'nun azaldığı bildirilmiştir. Bu çalışma çocuklukta ihmal/istismar yaşantısının uzun vadede romantik ilişkiler üzerinde olumsuz sonuçlara sebep olduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu ve çocuklukta ihmal/istismar yaşantısı arasında aracı etki gösterdiği bildirilmiştir (Bradbury ve Shaffer, 2012). Partner duygusal istismarına sıklıkla verilen tepkilerden biri duygu düzenlemede güçlük yaşanmasıdır (Sease ve diğ., 2021). Aynı zamanda ilişkiden elde edilen doyum bireylerin iyi oluşunu olumlu yönde etkilemektedir (Tunç, 2015).

Çocuklukta ihmal/istismarın alt boyutları ile ilişki istikrarının alt boyutlarının incelendiği diğer bir araştırmada sadece duygusal ihmal/istismar ile ilişkili bulunmuştur (Mamati, 2018). Aynı zamanda duygu düzenlemeyi ciddi şekilde yordayan istismar türünün duygusal istismar olduğu belirtilmektedir (Uyanık, 2022). Benzer şekilde kişinin yaşadığı olumsuz duygular, partner istismarına yol açabilir (Lee, 2021). Duygu düzenleme güçlüğü yaşayan bireyler duygusal istismarın etkilerini daha fazla yaşamaktadır (Sease ve diğ., 2021).

Sease ve arkadaşlarının çalışmasında (2021), partner duygusal istismarı ve kendini gizleme arasında pozitif ilişki olacağı ve duygu düzenlemenin aradaki ilişkiyi yumuşatacağı varsayılmıştır. Çalışmaya en az üç aydır ilişkisi olan 18-28 yaş arasındaki 95 kadın, 131 erkek dahil edilmiştir. Katılımcıların her biri en az bir kez duygusal istismara uğramıştır. Beklendiği şekilde partner duygusal istismarı ve kendini gizleme arasında pozitif ilişki bulunmuş, aradaki ilişkiyi de duygu düzenlemenin düzenlediği bildirilmiştir. Partner duygusal istismarına uğrayan bireylerde duygu düzenleme düşük olduğunda kendini gizleme ile pozitif ilişki bulunmuştur. Bunun sebebi düşük duygu düzenlemeye sahip katılımcıların daha az yardım arayışında olmasıdır.

Türkiye örnekleminde annelerin çocuklarına duygusal ihmal/istismar uygulama oranı %93, fiziksel ihmal/istismar uygulama oranı %87 olarak bulunmuştur (Güler ve diğ., 2002). Çocuklukta duygusal ihmal/istismar yaşantısı bulunan bireylerde duygusal bozukluklar görülebilmektedir (Glaser, 2002). Çocuklukta ihmal/istismar yaşantısının varlığının yetişkinlikte evliliğe olan etkilerini araştıran bir çalışmaya göre, çocuklukta ihmal/istismar yaşantısının varlığının bireylerin evlilikleri üzerinde önemli bir risk faktörü olduğu bildirilmiştir. Bu durumun ilişki doyumunu düşürdüğü gerekçesi gösterilmiştir (Whisman, 2006).

1.7 Araştırmanın Amacı

Mevcut araştırmanın amacı, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, duygu düzenleme güçlüğü, yetişkinlikte romantik ilişkilerde partnere duygusal istismar uygulama ve partner duygusal istismarına maruz kalma ve ilişki istikrarı arasındaki ilişkileri incelemektir.

1.8 Araştırmanın Önemi

Literatür incelendiğinde çocuklukta maruz kalınan duygusal istismar ile partnerin duygusal istismarı arasındaki ilişkiyi ele alan yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır (Faraji, 2016). Aynı zamanda romantik ilişkilerin incelendiği çalışmalara bakıldığında partner istismarı ve ilişki istikrarının çalışıldığı oldukça az çalışma olduğu belirtilmiştir (Uyanık, 2022). Bu gerekçeyle de bu çalışmada bahsi geçen değişkenlerin bir arada incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, çocuklukta duygusal istismara maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte duygu düzenleme güçlüğü yaşaması, duygusal istismar yaşantısını partnerine uygulaması ya da partnerinden duygusal istismara maruz kalması ile ilişki istikrarı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda duygu düzenleme güçlüğü, partnere duygusal istismar uygulama, partner istismarına maruz kalma faktörlerinin aracılık etkisinin incelenecek olmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.9 Araştırma Hipotezleri

H1= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı partner duygusal istismarına maruz kalmayı yordar.

H2= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı partnere duygusal istismar uygulamayı yordar.

H3= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı duygu düzenleme güçlüğünü yordar.

H4= Duygu düzenleme güçlüğü partner duygusal istismarına maruz kalmayı yordar.

H5= Duygu düzenleme güçlüğü partnere duygusal istismar uygulamayı yordar.

H6= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında duygu düzenlemenin aracı rolü vardır.

H7= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarı uygulama arasında duygu düzenlemenin aracı rolü vardır.

H8= Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasında duygu düzenlemenin, partnere duygusal istismar uygulama ve partner istismarına maruz kalmanın aracı rolü vardır.

H9= Partnerleri tarafından duygusal istismara maruz kalma ilişki doyumunu yordar.

H10= Partnerlerine duygusal istismar uygulama ilişki doyumunu yordar.

H11= Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnerleri tarafından duygusal istismara maruz kalmanın aracı rolü vardır.

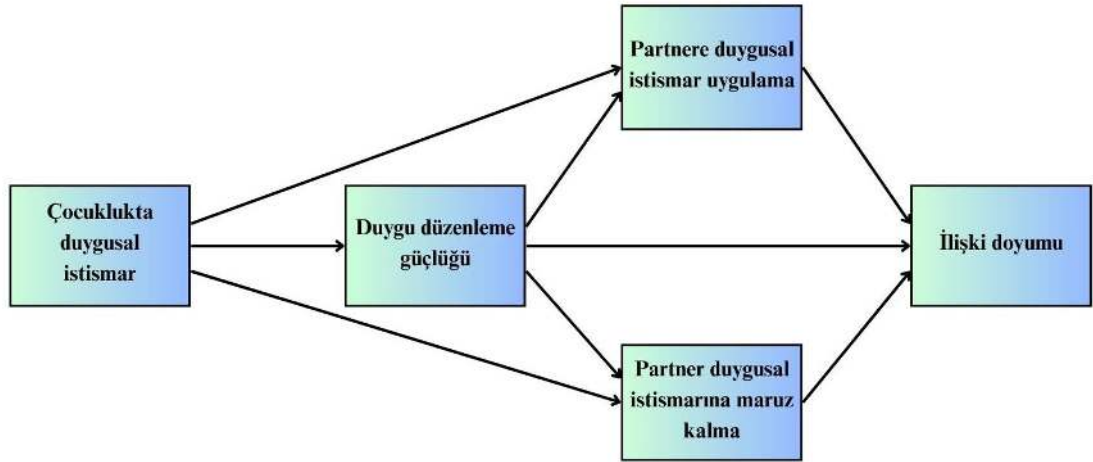
H12= Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnerlerine duygusal istismar uygulamanın aracı rolü vardır.

2. YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, kullanılacak ölçme araçları, evreni ve örneklemini sunulmuştur.

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile duygu düzenleme gücü, partner duygusal istismarı uygulama/maruz kalma, ilişki istikrarı arasındaki ilişkilerin incelendiği nicel bir çalışmadır. Bu çalışmada değişkenler arasındaki ilişki ilişkisel tarama modeli ile incelenmiştir. Araştırmanın modeli Şekil 2.1’de sunulmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkiler Yol Analizi ile incelenmiştir (Gürbüz, 2024).



Şekil 2.1: Araştırmanın modeli.

2.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemini

Araştırmanın evreni Ocak 2024 ile Aralık 2024 arasında Türkiye’de yaşayan 18-30 yaş aralığındaki en az 6 aydır süren romantik ilişkisi bulunan bireylerden oluşmaktadır. Yaş aralığı bulunmasının sebebi literatüre göre partner istismarının en fazla bu yaş aralığında görüldüğünün ifade edilmesidir (Sease ve diğ, 2021; Yash ve diğ, 2022).

Araştırmaya toplamda 423 katılımcı dahil olmuştur. Araştırmaya uygun örnekleme yöntemiyle başlanmış, kartopu örnekleme yöntemiyle devam edilmiştir. Katılımcılardan yaş aralığının dışında yer alan veya devam eden romantik ilişkileri bulunmayan toplam 51 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Ayrıca istatistiksel analiz aşamasında uç değer gösteren 15 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın örneklemini 259 kadın (%72,3), 98 erkek (%27,4) ve 1 diğer (%0,3) olmak üzere toplam 358 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 25,23 şeklindedir (SD=3,256). Katılımcıların %2,5 (n=9) ilkokul, %1,7 (n=6) ortaokul, %10,9 (n=39) lise, %12,3 (n=44) önlisans, %61,5 (n=220) lisans, %11,2 (n=40) lisansüstü mezunu olduğu SPSS 22 programıyla yapılan analizler ile tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %51,7'si (n=185) çalışırken, %48,3'ü (n=173) çalışmadığını belirtmiştir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada kapsamında araştırmaya katılan bireylerin yaş, cinsiyet gibi demografik bilgilerin tespiti için Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Revize Edilmiş ve Genişletilmiş Formu, İlişki İstikrarı Ölçeği ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Kısa Formu tercih edilmiştir.

2.3.1 Demografik bilgi formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan formda katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik bilgilerinin yanı sıra devam etmekte olan ilişkilerinin varlığı hakkında sorular yer almaktadır. Demografik bilgi formunda toplam altı soru bulunmaktadır. Bu sorular; adınız (rumuz), yaşıınız, cinsiyetiniz, eğitim düzeyiniz, herhangi bir işte çalışıyor musunuz, en az altı aydır devam eden ilişkiniz var mı şeklindedir.

2.3.2 Çocukluk çağı travmaları ölçeği revize edilmiş ve genişletilmiş formu

Bernstein ve diğ. (1994) tarafından geliştirilen ölçek Şar ve diğ. (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ardından Şar ve diğ. (2020) tarafından revize edilmiştir. Söz konusu ölçek çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşantısını ölçmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .87 olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutlarının Cronbach alfa

değerleri duygusal istismar .95, duygusal ihmal .94, cinsel istismar .89, fiziksel istismar .94, fiziksel ihmal .92, aşırı koruma-kontrol .91 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada Cronbach alfa değeri duygusal istismar .78 bulunmuştur. Ölçek toplamda 33 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipi (1: Hiçbir zaman, 2: Nadiren, 3: Kimi zaman, 4: Sık olarak 5: Çok sık) bir ölçektir. Fiziksel ihmal (1, 4, 6, 2, 26), duygusal istismar (3, 8, 14, 18, 25), fiziksel istismar (9, 11, 12, 15, 17), cinsel istismar (20, 21, 23, 24, 27), duygusal ihmal (5, 7, 13, 19, 28) ve aşırı koruma-kontrol (29, 30, 31, 32, 33) bölümlerinden elde edilen puanların toplamı alınmaktadır. İnkâr için ilgili üç madde (10, 16, 22) bulunmaktadır. Toplam inkâr puanı 0-3 arasında olabilmektedir. İnkâr maddeleri toplam puanı etkilememektedir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin sadece duygusal istismar alt boyutu kullanılmıştır.

2.3.3 Çok boyutlu duygusal istismar ölçeği

Murphy ve Hoover (1999) tarafından geliştirilen ölçek Demirtaş ve diğ. (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Söz konusu ölçek ilişkilerde duygusal istismarın son 6 ay içerisinde ne sıklıkla yaşandığını ölçmektedir. Toplam 56 maddeden oluşan 8'li likert tipi bir ölçektir. 1: Bir kere, 2: İki kere, 3: 3-5 kere, 4: 6-10 kere, 5: 11-20 kere, 6: 20 kereden fazla, 7: Son altı ayda olmadı ama daha önce oldu, 0: Hiçbir zaman olmadı şeklindedir. Her bir madde için “siz” ve “partneriniz” şeklinde iki yanıt verilmesi gerekmektedir. Partnere yönelik duygusal istismar uygulama boyutu için kontrol (1, 3, 5, 7, 9, 11, 13), aşağılama (15, 17, 19, 21, 23, 25, 27), düşmanca geri çekilme (29, 31, 33, 35, 37, 39, 41) ve tehdit (43, 45, 47, 49, 51, 53, 55) bölümleri bulunmaktadır. Aynı şekilde partner tarafından duygusal istismara maruz kalma boyutu için kontrol (2, 4, 6, 8, 10, 12, 14), aşağılama (16, 18, 20, 22, 24, 26, 28), düşmanca geri çekilme (30, 32, 34, 36, 38, 40, 42), tehdit (44, 46, 48, 50, 52, 54, 56) bölümlerinden oluşmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa değeri uygulama boyutu için .89 iken maruz kalma boyutu için .90'dır. Bu araştırma kapsamında uygulama boyutu ve maruz kalma boyutu değerlendirilmiştir. Mevcut çalışmada Cronbach alfa değeri uygulama boyutu .90, maruz kalma boyutu .91 olarak bulunmuştur.

2.3.4 İlişki istikrarı ölçeği

Rusbult ve diğ. (1998) tarafından geliştirilen ölçek Büyüksahin ve diğ. (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Söz konusu ölçek ilişki doyumu, ilişki yatırımı, seçeneklerin niteliğini değerlendirme ve bağlanım boyutlarını değerlendirmek

amacıyla geliştirilmiştir. Yapılan incelemeler sonrası ölçeğin ilişki istikrarını belirlemekte üç faktörlü bir yapı olarak kullanılabilir olduğu saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının ilk beş maddesi 4'lü (1=tamamen yanlış, 2= oldukça yanlış, 3=oldukça doğru, 4=tamamıyla doğru) Likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Geride kalan beş madde 1 (tamamen yanlış)- 9 (tamamıyla doğru) arasında değer alan 9'lu Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri ilişki doyumu boyutu için .90, seçeneklerin niteliğini değerlendirme boyutu için .84, ilişki yatırımı boyutu için .84 ve bağlanım boyutu için .70 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada Cronbach alfa değeri ilişki doyumu için .93 olarak bulunmuştur. Ölçek Türk örnekleminde geçerli ve güvenilir bulunmuştur (Büyükşahin ve diğ, 2005). Bu araştırma kapsamında ölçeğin alt boyutlarından sadece ilişki doyumu kullanılmıştır.

2.3.5 Duygu düzenleme güçlüğü ölçeği kısa form

Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen ölçek Yiğit ve Guzey-Yiğit (2019) tarafından Türkçe'ye kısa form şeklinde uyarlanmıştır. Söz konusu ölçek beşli likert tipi (%0-10: Hemen hemen hiç, %11-35: Bazen, %36-65: Yaklaşık yarı yarıya, %66-90 Çoğu zaman, %91-100: Hemen hemen her zaman) olup ölçeğin 16 maddesi bulunmaktadır. Amaçlar, dürtü, açıklık, kabul etmeme ve stratejiler olmak üzere beş alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde yer almamaktadır. Yüksek puan alınması duygu düzenleme güçlüğüne fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .92'dir. Mevcut çalışmada Cronbach alfa değeri .94'tür.

2.4 İşlem

Bursa Teknik Üniversitesi Fen, Mühendislik ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 02.01.2024 tarih ve E-69707128-050.04-136049 sayılı yazı ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci Ocak 2024 tarihinde başlamış olup Aralık 2024 tarihinde tamamlanmıştır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Revize Edilmiş ve Genişletilmiş Formu, Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, İlişki İstikrarı Ölçeği ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Kısa Form ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlayıcılarından izin alınmıştır (EK C,D,E,F). Veriler internet ortamında toplanmıştır. Veri toplama sürecinde Google form arayüzü kullanılmıştır. Araştırma linki çeşitli sosyal medya platformlarında paylaşılmıştır. Araştırmaya uygun örnekleme yöntemi ile başlanmış, kartopu örnekleme yöntemiyle devam edilmiştir.

Katılımcılara formu doldurma konusunda gönüllülük esasının bulunduğu belirtilmiştir. Bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların verileri değerlendirilmeye alınmıştır. Bilgilendirilmiş Onam Formu ile araştırmanın amacı, elde edilecek verilerin kullanımı ve gizlilik ilkesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Verilerin toplanmasının ardından verilerin değerlendirilmesi AMOS 26 paket programı ve SPSS 22 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

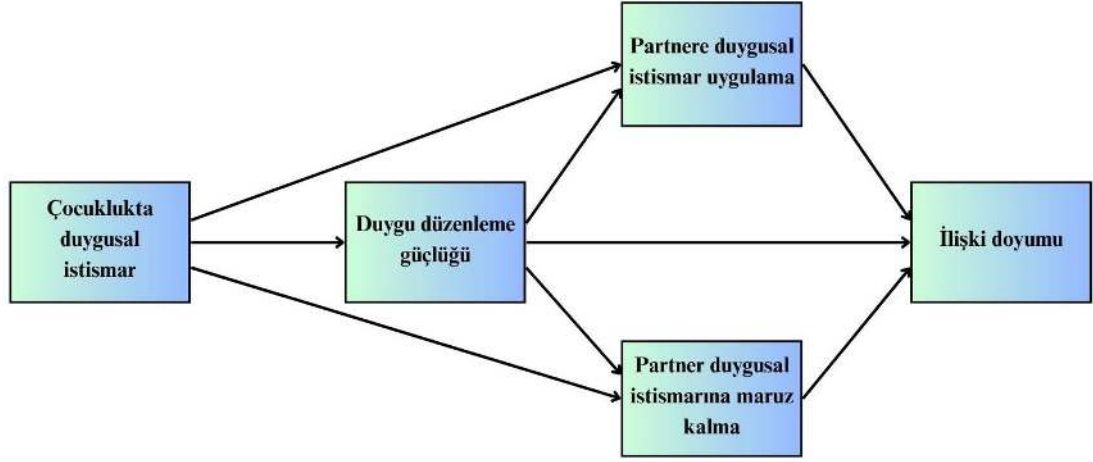
2.5 İstatistiksel Analiz

Mevcut tez çalışmasında SPSS 22 paket programı kullanılarak veri analizi yapılmıştır. Araştırmanın değişkenlerinin betimsel istatistikleri, normallik testi ve korelasyonları analiz edilmiştir. Betimsel istatistiklerden aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (ss), basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri incelenmiştir. Araştırma değişkenleri çocuklukta duygusal istismar, ilişki doyumu, partner duygusal istismarına maruz kalma, partnere duygusal istismar uygulama ve duygu düzenleme gücü arasındaki ilişkiler AMOS 26 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma değişkenleri çocuklukta duygusal istismar egzojen (bağımsız) değişken, partner duygusal istismarına maruz kalma, partnere duygusal istismar uygulama, ilişki doyumu ve duygu düzenleme gücü endojen (bağımlı) değişkenlerdir.

Mevcut çalışmada ilk olarak 424 katılımcıdan 28'i devam eden romantik ilişkisi bulunmadığı için, 23'ü yaş aralığı kriterini sağlamadığı için analize başlamadan veri setinden çıkarılmıştır. Veri setinde kalan 373 katılımcının verileri frekans tablosu hazırlanarak incelenmiştir. Verilerde eksik yanıt bulunmadığı görülmüştür. Tüm katılımcıların yanıtlarının standart sapması alınmıştır. Yanlı cevap veren katılımcı bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırma değişkenlerine ait ölçek maddelerinin toplam puanları hesaplanmıştır. Toplam puanlar üzerinden basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Bir görüşe göre çarpıklık ve basıklığı -2 ve +2 aralığında ise veriler normal dağılım göstermektedir (Bachman, 2004). Bu çalışmanın değişkenlerinden elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında duygusal istismar için çarpıklık ve basıklık 1.489 ve 1.965, ilişki doyumu için çarpıklık ve basıklık -1.495 ve 1.635, duygu düzenleme gücü için çarpıklık ve basıklık .577 ile -.324 olarak bulunmuştur. Partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma değişkenlerine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılıma

uymadığı görülmüştür. Partnere duygusal istismar uygulama için çarpıklık 2.037, basıklık 6.450, partner duygusal istismarına maruz kalma için çarpıklık 2.034, basıklık 6.404 olarak bulunmuştur. Kullanılan tüm değişkenler için normal dağılımı elde etmek için uç değer gösteren verilere bakılmıştır. Uç değer analizinde frekans analizi, kutu grafiği ve z değerleri incelenmiştir. Z değeri için örneklem büyüklüğü 200'den fazla olduğu durumlarda uygun görülen eşik değeri -3.29 ile +3.29 aralığıdır (Gürbüz ve Şahin, 2018). Eşik değer göz önüne alınarak araştırma değişkenlerine ait z değeri puanları uç değer gösteren 15 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Son durumda duygusal istismar için basıklık ve çarpıklık 1,152 ve 1,309, partnere duygusal istismar uygulama için basıklık ve çarpıklık 1,742 ve 1,279, partner duygusal istismarına maruz kalma için basıklık ve çarpıklık 1,653 ve 1,285 ilişki doyumu için basıklık ve çarpıklık 1.140 ve -1.376, duygu düzenleme güçlüğü için basıklık ve çarpıklık -,226 ve ,606 olarak bulunmuştur (Bkz. Çizelge, 2.1). Ayrıca Amos 26 programı üzerinden verilerin çoklu basıklık kritik değerleri incelenmiştir. Çoklu basıklık kritik değerinin (Multivariate kurtosis) 10'un altında olması kabul görmekle birlikte 20'ye kadar da kabul edilebilmektedir (Gürbüz, 2024). Mevcut değişkenlere ait çoklu basıklık kritik değeri 16,459 olarak bulunmuştur. Bu nedenle analize devam edilmiştir.

Araştırma modelinin analizinde Yapısal Eşitlik Modellemelerinden Yol Analizi (Gürbüz, 2024) kullanılmıştır. Yol analizine ait model Şekil 2.2'de sunulmuştur. Analiz aşamasında modelin iyi uyum gösterip göstermediğine ve değişkenlerin regresyon katsayılarına bakılmıştır. Regresyon katsayıları anlamsız bulunan yollar modelden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Son durumda modelin iyi uyum değerlerine bakıldığında modelin mükemmel uyum gösterdiği tespit edilmiştir.



Şekil 2.2: Araştırma değişkenlerine ait yol analizi.

Çizelge 2.1: Araştırma değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları. (N=358)

Değişkenler	Ortalama (x)	Standart sapma (ss)	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Çocuklukta Duygusal İstismar	7,80	3,19	1,309	1,152
Partnere Duygusal İstismar Uygulama	33,02	25,80	1,279	1,742
Partner Duygusal İstismarına Maruz Kalma	31,24	26,21	1,285	1,653
İlişki Doyumu	7,57	1,71	-1,376	1,140
Duygu Düzenleme Güçlüğü	37,19	13,65	,606	-,226

3. BULGULAR

Bulgular bölümünde mevcut araştırmada oluşturulan hipotezler ve veri toplama araçları ile elde edilen veriler ile yürütülen istatistiksel analizlerin bulguları sunulmuştur. Veri analizleri AMOS 26 ve SPSS 22 paket programları kullanılarak yapılmıştır.

3.1 Araştırma Değişkenlerinin Betimsel İstatistikleri

Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin test edilmesi amacıyla değişkenlerin basıklık ve çarpıklık incelenmiştir. Çocuklukta duygusal istismar alt boyutunda ölçeğin puan aralığı 5 ile 25 arasındadır. Çocuklukta duygusal istismar ortalama ($\bar{x}$)= 7,80, ve standart sapma (ss)= 3,19 olarak bulunmuştur. Partnere duygusal istismar uygulama alt boyutu için ölçeğin puan aralığı 0-196'dır. Partnere duygusal istismar uygulama ortalama ($\bar{x}$)= 33,02 ve standart sapma (ss)= 25,80 olarak bulunmuştur. Partner duygusal istismarına maruz kalma alt boyutu için ölçeğin puan aralığı 0-196'dır. Partner duygusal istismarına maruz kalma ortalama ($\bar{x}$)= 31,24 ve standart sapma (ss)= 26,21 olarak bulunmuştur. İlişki doyumu alt boyutu için ölçeğin puan aralığı 1-9'dur. İlişki doyumu ortalama ($\bar{x}$)= 7,57 ve standart sapma (ss)= 1,71 olarak bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü için ölçeğin puan aralığı 16 ile 80 arasındadır. Duygu düzenleme güçlüğü ortalama ($\bar{x}$)= 37,19 ve standart sapma (ss)= 13,65 olarak bulunmuştur.

3.2 Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri

Araştırmanın değişkenleri olan çocuklukta duygusal istismar, partnere duygusal istismar uygulama, partner duygusal istismarına maruz kalma, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiler SPSS 22 programında korelasyon analizi ile incelenmiştir. Araştırma değişkenleri normal dağılım gösterdiği için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Çizelge 3.1'de analiz sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 3.1: Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon değerleri.

	1	2	3	4	5
1.Çocuklukta Duygusal İstismar	1				
2.Partnere İstismar Uygulama	.298**	1			
3.Partner İstismarına Maruz Kalma	.224**	.863**	1		
4.İlişki Doyumu	-.237**	-.369**	-.429**	1	
5.Duygu Düzenleme Güçlüğü	.310**	.285**	.245**	-.302**	1

** = $p < .01$

Analiz sonuçlarına göre (Çizelge 3.1), partnere duygusal istismar uygulama ile çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ($r=.298$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Partner duygusal istismarına maruz kalma ile çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ($r=.224$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. İlişki doyumu ile çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ($r=-.237$, $p<.01$) arasında negatif yönde bir ilişki vardır. Duygu düzenleme güçlüğü ile çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ($r=.310$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

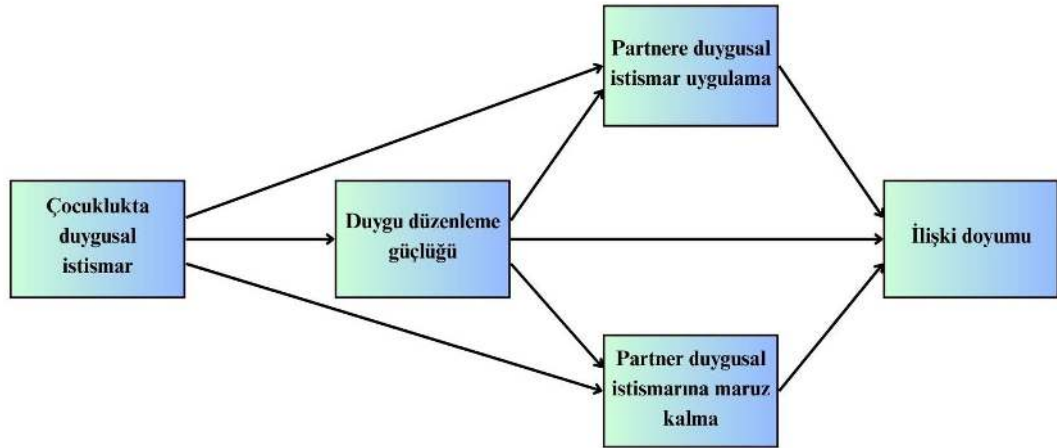
Partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma ($r=.863$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Partnere duygusal istismar uygulama ile ilişki doyumu ($r=-.369$, $p<.01$) arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Partnere duygusal istismar uygulama ile duygu düzenleme güçlüğü ($r=.285$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Partner duygusal istismarına maruz kalma ile ilişki doyumu ($r=-.429$, $p<.01$) arasındaki ilişki negatif yönde bulunmuştur. Partner duygusal istismarına maruz kalma ile duygu düzenleme güçlüğü ($r=.245$, $p<.01$) arasında pozitif yönde bir ilişki

bulunmuştur. İlişki doyumunun duygu düzenleme güçlüğü ($r=-.302$, $p<.01$) ile arasında negatif ilişki bulunmuştur.

3.3 Yol Analizi Sonuçları

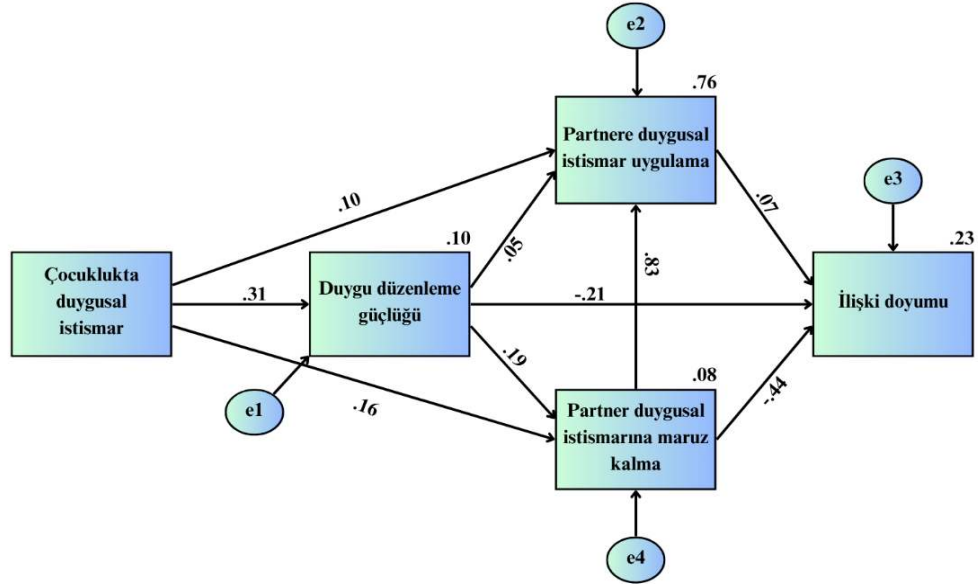
Araştırma değişkenleri olan çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, partnere duygusal istismar uygulama, partner duygusal istismarına maruz kalma, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki doğrudan ilişkiler ve aracılık etkisini incelemek amacıyla AMOS 26 programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tüm ölçekler geçerlilik ve güvenirlik analizlerine sahip olduğu için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmamıştır. Araştırma değişkenleri arasındaki nedensel ilişkileri test etmek amacıyla Yapısal Eşitlik Modellemelerinden gözlenen değişkenler ile Yol Analizi tercih edilmiştir (Gürbüz, 2024). Şekil 3.1’de araştırma modeli sunulmuştur.



Şekil 3.1: Test edilen araştırma modeli.

Araştırma modeline ait yol analizi çıktıları incelenmiştir. Modelin iyi uyum göstermediği görülmüştür ($\chi^2/df=231.146$, $GFI=.773$, $CFI=.304$, $RMSEA=.803$, $SRMR=.0242$). AMOS tarafından sunulan modifikasyon indeksleri doğrultusunda önerilen regresyon ağırlıklarına ilişkin düzeltmeler incelenmiştir. Bu doğrultuda modelde en güçlü düzeltme indeksi partner duygusal istismarına maruz kalmadan partnere duygusal istismar uygulama yönünde olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde partner istismarına maruz kalma ve partnere istismar uygulama arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir (Çelik Zeren, 2020; O’Keefe, 1997; Özdere ve Kürtül, 2018; Toplu Demirtaş ve Hatipoğlu, 2022). Bu bulgu neticesinde önerilen düzeltme kuramsal yapıya uygun olduğu için partner duygusal istismarına

maruz kalmadan partnere duygusal istismar uygulama yönünde regresyon yükü konmuştur. Önerilen düzeltme yapılarak analiz tekrarlanmıştır. Araştırma değişkenlerine ait final model Şekil 3.2’de yer almaktadır.



Şekil 3.2: Final model.

Yol analizi için oluşturulan final modelin uyum iyiliği değerleri AMOS 26 programı ile incelenmiştir. Kikare (χ^2)/serbestlik derecesi (df) yani CMIN/df ‘nin (χ^2 /df) 3’ün altında saptanması iyi uyum, kabul edilebilir uyum denebilmesi için 3 ile 5 arasında saptanması gerekmektedir. İyilik uyum indeksinin (GFI) .95’in üstünde bulunması iyi uyum, .90’ın üstünde bulunması kabul edilebilir uyum anlamına gelmektedir. Karşılaştırılmalı uyum indeksinin (CFI) .95’ten büyük olması iyi uyum, .90’dan büyük olması kabul edilebilir uyum anlamına gelmektedir. Yaklaşık hataların ortalama karekökünün (RMSEA) .05’in altında bulunması iyi uyum, .08’in altında bulunması kabul edilebilir uyum anlamına gelmektedir. Standardize edilmiş ortalama hataların karekökünün (SRMR) .05’in altında bulunması iyi uyum, .10’in altında bulunması kabul edilebilir uyum anlamına gelmektedir (Gürbüz, 2024). Mevcut durumda, χ^2 /df=4.783 kabul edilebilir uyum, GFI=.995, CFI=.994 ve SRMR=.0242 iyi uyum göstermiştir. RMSEA=.103 ise iyi uyum göstermemiştir.

Elde edilen çıktılarda araştırma modelinin regresyon katsayıları yer almaktadır. Regresyon katsayılarına bakıldığında anlamsız çıkan yollar araştırma modelinden silinmelidir. Regresyon katsayılarının .05’den ($p>.05$) büyük olması yolun anlamsız

olduğunu göstermektedir (Gürbüz, 2024). Yol Analizi modeline ilişkin regresyon katsayıları Çizelge 3.2’te sunulmuştur.

Çizelge 3.2: Yol analizi modeline ilişkin regresyon katsayıları.

			β	Standart Hata	Kritik Oran	P
Duygu düzenleme güçlüğü	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,310	,215	6,154	***
Partner duygusal istismarına maruz kalma	<---	Duygu düzenleme güçlüğü	,194	,102	3,651	***
Partnere duygusal istismar uygulama	<---	Duygu düzenleme güçlüğü	,05	,053	1,879	,060
Partnere duygusal istismar uygulama	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,110	,224	3,468	***
Partner duygusal istismarına maruz kalma	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,164	,437	3,074	,002
Partnere duygusal istismar uygulama	<---	Partner duygusal istismarına maruz kalma	,838	,027	30,479	***
İlişki doyumu	<---	Duygu düzenleme güçlüğü	-,209	,006	-4,412	***
İlişki doyumu	<---	Partnere duygusal istismar uygulama	,07	,006	,738	,460
İlişki doyumu	<---	Partner duygusal istismarına maruz kalma	-,378	,006	-4,736	***

Çizelge 3.2’ye göre, Yol Analizinde regresyon katsayıları anlamsız çıkan yollar tespit edilmiştir. Partnere duygusal istismar uygulamadan ilişki doyumuna giden p değerinin (,460) ve duygu düzenleme güçlüğünden partnere duygusal istismar uygulamaya giden p değerinin (,060) anlamsız olduğu görülmüştür. Anlamsız bulunan yollar modelden silinecektir. İlk olarak partnere duygusal istismar uygulamadan ilişki doyumuna giden yol silinerek analiz tekrarlanmıştır. Duygu düzenleme güçlüğünden partnere duygusal istismar uygulamaya giden yolun hala anlamsız olduğu görüldüğünden bu yol da

modelden silinerek analiz yeniden yapılmıştır. Çizelge 3.3'te regresyon katsayılarına ait çıktılar yer almaktadır.

Çizelge 3.3: Düzenlenmiş yol analizi modeline ilişkin regresyon katsayıları.

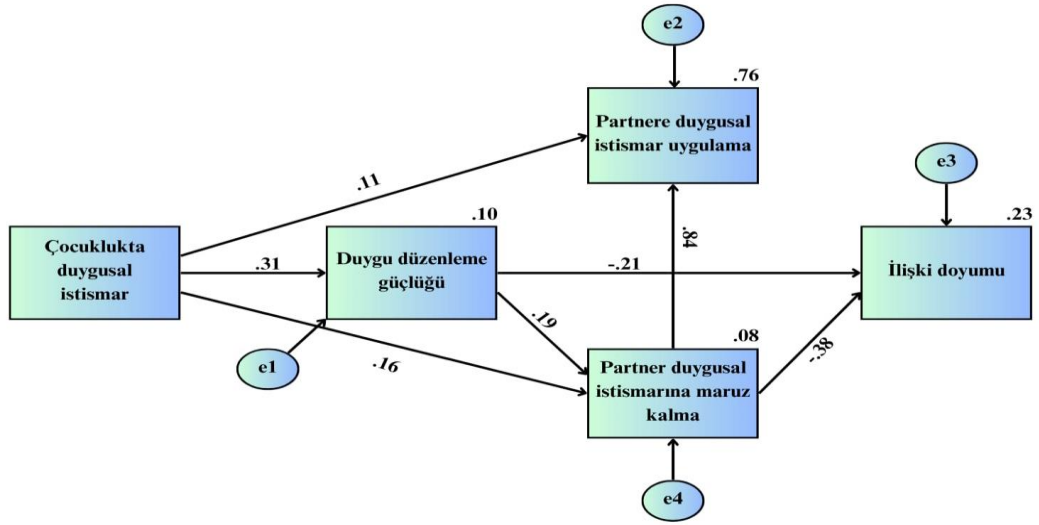
			β	Standart Hata	Kritik Oran	P
Duygu düzenleme güçlüğü	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,310	,215	6,154	***
Partner duygusal istismarına maruz kalma	<---	Duygu düzenleme güçlüğü	,194	,102	3,651	***
Partnere duygusal istismar uygulama	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,110	,224	3,468	***
Partner duygusal istismarına maruz kalma	<---	Çocuklukta duygusal istismar	,164	,437	3,074	,002
Partnere duygusal istismar uygulama	<---	Partner duygusal istismarına maruz kalma	,838	,027	30,47	***
İlişki doyumu	<---	Duygu düzenleme güçlüğü	-,209	,006	-4,412	***
İlişki doyumu	<---	Partner duygusal istismarına maruz kalma	-,378	,006	-4,736	***

Son durumda χ^2/df (2.947), GFI (.990), CFI (.991) ve SRMR (.0256) mükemmel uyum göstermiştir. RMSEA (.074) ise kabul edilebilir bir uyum göstermiştir. Sonuç olarak veriler model ile uyum sağlamıştır (Gürbüz, 2024). Modele ilişkin uyum indeksleri Çizelge 3.4'te yer almaktadır.

Çizelge 3.4: Modele ilişkin uyum indeksleri.

	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	Mevcut model uyumu
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	2.947
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	.990
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.991
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.074
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$	.0256

Şekil 3.3'e göre, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, duygu düzenleme güçlüğü (β=.310, p<.001), partnere duygusal istismar uygulamayı (β=.110, p<.001) ve partner duygusal istismarına maruz kalmayı (β=.164, p<.001) doğrudan pozitif yönde yordamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü, partner duygusal istismarına maruz kalmayı (β=.194, p<.001) pozitif yönde ve ilişki doyumunu (β=-.209, p<.001) doğrudan negatif yönde yordamaktadır. Partner duygusal istismarına maruz kalma ilişki doyumunu (β=-.378, p<.001) doğrudan negatif yönde yordamaktadır. Partner duygusal istismarına maruz kalma partnere duygusal istismar uygulamayı (β=.838, p<.001) doğrudan pozitif yönde yordamaktadır. Son durumda tüm regresyon katsayılarının anlamlı bulunduğu model Şekil 3.3'te sunulmuştur. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı değişkeninin duygu düzenleme güçlüğü üzerinde açıkladığı varyans $R^2=.10$, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ve partner duygusal istismarına maruz kalma değişkenlerinin partnere duygusal istismar uygulama üzerinde açıkladığı varyans $R^2=.76$, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin partner duygusal istismarına maruz kalma üzerinde açıkladığı varyans $R^2=.06$, duygu düzenleme güçlüğü ve partner duygusal istismarına maruz kalma değişkenlerinin ilişki doyumu üzerinde açıkladığı varyans $R^2=.23$ olarak bulunmuştur (Bkz. Şekil 3.3).



Şekil 3.3: Anlamlı ilişkilerin bulunduğu araştırma modeli.

Mevcut çalışmanın dolaylı ve doğrudan etkileri çağdaş yaklaşımlar ile analiz edilmiştir (Gürbüz, 2024). Araştırmadaki dolaylı, doğrudan ve toplam etkiler, AMOS 26 programının bootstrap yöntemiyle 5000 yeniden örnekleme kullanılarak %95 güven aralığında ($p < .05$) test edilmiştir (Gürbüz, 2024). Mevcut modelin doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerine ilişkin Bootstrap analizi sonuçları Çizelge 3.5'te verilmiştir. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracı etkisi vardır ($\beta = .188$, 95%CI [.100, .274]). Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasındaki ilişkide aracılık etkisine bakıldığında duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisi vardır ($\beta = .060$, 95%CI [.022, .107]). Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisi vardır ($\beta = -.149$, 95%CI [-.215, -.088]). Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracı etkisi vardır ($\beta = -.074$, 95%CI [-.127, -.028]). Duygu düzenleme güçlüğü ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracı etkisi vardır ($\beta = .163$, 95%CI [.069, .256]).

Çizelge 3.5: Doğrudan, dolaylı ve toplam etkilere ilişkin Bootstrap analizi.

			Doğrudan etki	%95 güven aralığı	Dolaylı etki	%95 güven aralığı	Toplam etki	%95 güven aralığı
Çocuklukta duygusal istismar	-->	Duygu düzenleme güçlüğü	.310	(.203 - .412)	-	-	.310	(.203- .412)
Çocuklukta duygusal istismar	-->	Partnere duygusal istismar uygulama	.110	(.046 - .175)	.188	(.100 - .274)	.298	(.195- .396)
Çocuklukta duygusal istismar	-->	Partner duygusal istismarına maruz kalma	.164	(.055 - .269)	.060	(.022 - .107)	.224	(.119 - .325)
Çocuklukta duygusal istismar	-->	İlişki doyumu	-	-	-.149	(-.215 - .088)	-.149	(-.215 -.088)
Duygu düzenleme güçlüğü	-->	Partnere duygusal istismar uygulama	-	-	.163	(.069 , .256)	.163	(.069 - .256)
Duygu düzenleme güçlüğü	-->	Partner duygusal istismarına maruz kalma	.194	(.083 - .302)	-	-	.194	(.083- .302)
Duygu düzenleme güçlüğü	-->	İlişki doyumu	-.209	(-.298 , -.118)	-.074	(-.127, - .028)	-.282	-.381 , -.179
Partner duygusal istismarına maruz kalma	-->	İlişki doyumu	-.378	(-.486 , -.256)	-	-	-.378	(-.486, -.256)
Partner duygusal istismarına maruz kalma	-->	Partnere duygusal istismar uygulama	.838	(.792 , .879)	-	-	.838	(.792 - .879)

4. TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, partner duygusal istismarına maruz kalma ve uygulama, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmanın bu bölümünde çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, partner duygusal istismarına maruz kalma, partnere duygusal istismar uygulama, duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumu arasındaki ilişkilere dair elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. Sonuç başlığı altında elde edilen sonuçlar özetlenmiş devamında araştırmanın sınırlılıklarına ve önerilerine yer verilmiştir.

4.1 Çocuklukta Duygusal İstismarın Duygu Düzenleme Güçlüğü ile İlişkilerinin Tartışılması

Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde bir ilişki mevcuttur. Bu bulgu literatür ile paralellik göstermektedir (Burns ve diğ, 2010; Cicchetti ve White, 1990; Çelik, 2020; Lee, 2021; Rellini ve diğ, 2012; Ünal, 2021) Nitekim, çocukluk çağında istismara maruz kalma çocuğun duygu düzenleme becerisi edinimi etkilemektedir (Dereboy ve diğ, 2018; Lee, 2021; Morris ve diğ, 2007; O' Hagan, 1995). Bazı çalışmalar duygu düzenleme güçlüğüne en fazla sebep olan çocukluk çağı istismarı türünün duygusal istismar olduğunu söylemektedir (Berzenski ve Yates, 2010; Burns ve diğ, 2010). Bir çalışmaya göre çocuklukta duygusal istismar yaşantısı, çocukta duygu düzenleme güçlüğüne sebep olmaktadır (Lee, 2021).

4.2 Çocuklukta Duygusal İstismar Yaşantısının Partner İstismarı (Uygulama/Maruz Kalma) ile İlişkilerinin Tartışılması

Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Literatür incelendiğinde mevcut çalışmanın bulguları ile örtüşen

çalışmalar bulunmaktadır (Başkak, 2023; Türk ve Tekin, 2018). Ayrıca erken çocukluk yaşantılarının çocuğun yetişkinlik döneminde çevresine yönelik davranışlarını şekillendirdiği söylenmektedir (Başkak, 2023; Miano ve diğ., 2018). Çocuğun duygusal istismara maruziyeti, yetişkinlikte ilişkilerini olumsuz etkilemektedir (O’ Hagan, 1995; Wolfe ve diğ., 2001). Çocuklukta istismara maruz kalmanın, kişinin ilişkilerinde istismara maruz kalma ihtimalini arttırdığı belirtilmektedir (Anda ve diğ., 2006; Berzenski ve Yates, 2010). Aynı şekilde çocuklukta istismara maruz kalan kişilerin yetişkinlikte istismarın uygulayıcısı haline gelebileceği bildirilmektedir (Aslan ve diğ., 2008). Yapılan bir çalışmada çocuklukta istismar yaşantısı olan bireylerin partner istismarı uygulama risklerinin daha fazla olduğu bildirilmiştir (Lee, 2021).

4.3 Çocuklukta Duygusal İstismar Yaşantısının İlişki Doyumu ile İlişkilerinin Tartışılması

İlişki doyumu ve çocuklukta duygusal istismar yaşantısı arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Literatür ışığında bu bulgu ile benzer çalışmalar mevcuttur (Mamati, 2018; Whisman, 2006). Yapılan bir çalışmada, çocuklukta duygusal istismar ile ilişki doyumu ilişkili bulunmuştur (Mamati, 2018). Söz konusu çalışmada çocuklukta istismar yaşantıları ile ilişki istikrarının alt boyutlarını birlikte ele alan çalışma sayısının azlığına vurgu yapılmıştır (Mamati, 2018). Bir başka çalışmada çocuklukta istismar yaşantısı ile ilişki doyumu negatif ilişkili bulunmuştur (Rellini ve diğ., 2012).

4.4 Çocuklukta Duygusal İstismar, Partner Duygusal İstismarı, İlişki Doyumu ve Duygu Düzenleme Güçlüğü ile Yapılan Yol Analizi Bulgularının Tartışılması

Araştırmaya katılan 18-30 yaş arası 358 kadın ve erkek katılımcıya ait çocuklukta duygusal istismar, partner duygusal istismarı, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çocuklukta duygusal istismar, partner duygusal istismarına maruz kalmayı doğrudan yordamaktadır. Bu bulgu araştırmanın birinci hipotezini “*Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı partner duygusal istismarına maruz kalmayı yordar.*” doğrulamıştır. Bu bulgu literatür ile desteklenmektedir (Anda ve diğ., 2006; Berzenski ve Yates, 2010). Çocuklukta istismar

yaşantılarının yetişkinlikte romantik ilişkiler üzerinde etkileri olmaktadır (Bradbury ve Shaffer, 2012). Örneğin çocuklukta istismar yaşantısı bulunan bireylerin partner istismarına maruz kalma ihtimali artmaktadır (Berzenski ve Yates, 2010). Çocuklukta duygusal istismar, partnere duygusal istismar uygulamayı doğrudan yordamaktadır. Mevcut araştırmanın ikinci hipotezini “*Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı partnere duygusal istismarı uygulamayı yordar.*” doğrulamıştır. Çocuklukta istismar yaşantıları bulunan bireyler yetişkinlikte ya partner istismarı uygulayıcısı ya da partner istismarına maruz kalan kişi haline gelmektedir (Makepeace, 1981). Yapılan bir çalışmada çocuklukta duygusal istismara uğrayanların %70.4’ünün flört şiddeti uyguladığı bildirilmiştir (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021). Aynı çalışmada, çocuklukta istismar yaşantısı olanların yetişkinlikte hem istismara maruz kalma sıklığının hem de istismar uygulama sıklığının arttığını belirtmiştir (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021).

Çocuklukta duygusal istismar, duygu düzenleme güçlüğü doğrudan yordamaktadır. Bu bulgu araştırmanın üçüncü hipotezini “*Çocuklukta duygusal istismar yaşantısının duygu düzenleme güçlüğü yordar.*” doğrulamaktadır. Literatürde mevcut bulguyla paralel bulgular yer almaktadır (Shipman ve diğ, 2007). Literatüre göre çocuklukta istismar yaşantıları çocuklar üzerinde en fazla duygusal etkiler ortaya çıkarmaktadır (UNICEF, 2010). Çocuklukta meydana gelen istismar yaşantısı çocuğun duygu düzenlemede güçlük yaşamasını etkileyebilir (Dereboy ve diğ, 2018). Çocuklukta duygusal istismar yaşantısının duygu düzenleme güçlüğü üzerinde anlamlı etkisi mevcuttur (Dereboy ve diğ, 2018).

Mevcut araştırmada duygu düzenleme güçlüğü ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca duygu düzenleme güçlüğü, partner duygusal istismarına maruz kalmayı doğrudan pozitif yordamaktadır. Araştırmanın dördüncü hipotezi “*Duygu düzenleme güçlüğü partner duygusal istismarına maruz kalmayı yordar.*” doğrulanmıştır. Bu bulgu literatür ile paralellik göstermektedir (Lee, 2021; McNulty ve Hellmuth, 2008). Yapılan bir çalışmada duygu düzenleme güçlüğü partneri tarafından istismara maruz kalma ihtimalini arttırdığını ortaya koymuştur (Butler ve diğ, 2003).

Benzer şekilde duygu düzenleme güçlüğü ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak mevcut araştırmanın beşinci hipotezi “*Duygu düzenleme güçlüğü partner duygusal istismarı uygulamayı yordar.*”

duygu düzenleme güçlüğünden partnere duygusal istismar uygulamaya giden yolun anlamsız bulunması sonucu doğrulanamamıştır. Literatüre göre duygu düzenleme güçlüğü ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir (Lee, 2021). Ayrıca partnere duygusal istismar uygulamada duygu düzenleme güçlüğü'nün önemli bir etkisi vardır (McNulty ve Hellmuth, 2008). Mevcut çalışmada duygu düzenleme güçlüğü partner istismarını yordar hipotezine aksi yönde bulgu elde edilmesinin çeşitli sebepleri olabilir. Örneğin katılımcılarda partnere duygusal istismar uygulama noktasında inkar davranışı maddelerin yanlı bir tutum ile yanıtlanmasına sebep olabilir.

Partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. İlgili literatür partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir (Çelik Zeren, 2020; O'Keefe, 1997; Özdere ve Kürtül, 2018; Toplu Demirtaş ve Hatipoğlu, 2022). Yapılan bir çalışmada, partnerine istismar uyguladığını söyleyen katılımcıların partnerleri tarafından istismara maruz kaldığı bulgulanmıştır (Çelik Zeren, 2020). Benzer şekilde istismara maruz kalan bireylerin istismar uygulayan bireylere dönüştüğü belirtilmektedir (O'Keefe, 1997). Bir başka çalışmaya göre, partner istismarına maruz kalma, partnere yönelik istismar uygulama eğilimi ortaya çıkarmaktadır (Özdere ve Kürtül, 2018). Bu eğilimi ortaya çıkaran sebebin partner istismarına maruz kalan kişinin, uygulayan partnerden istismarı öğrenmesi olabileceği düşünülmektedir (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021). Toplu Demirtaş ve Hatipoğlu'nun (2022) çalışmasında da partnere istismar uygulama ile partner istismarına maruz kalma arasında oldukça güçlü ilişkiler bulunmuştur.

Çocuklukta duygusal istismar ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisi vardır. Bu bulgu araştırmanın altıncı hipotezini "*Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında duygu düzenlemenin aracı rolü vardır.*" doğrulamıştır. Bazı çalışmalara göre, çocuklukta istismar yaşantılarının yetişkinlikte romantik ilişkilere olan etkisinde çeşitli faktörlerin aracı etkisi vardır. Bu aracı etkilerden birinin duygu düzenleme olduğu belirtilmektedir (Bradbury ve Shaffer, 2012; Lee, 2021).

Çocuklukta duygusal istismar ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracı etkisi vardır. Araştırmanın yedinci hipotezi "*Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal*

istismarı uygulama arasında duygu düzenlemenin aracı rolü vardır.” oluşturulurken duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılığı düşünülmüş ancak değerlendirme sürecinde aracı etkisinin partner istismarına maruz kalma olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada çocuklukta duygusal istismar ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkiye aracılık eden değişken duygu düzenleme güçlüğü yerine partner duygusal istismarına maruz kalma olmuştur. Bu bulguya benzer sonuçlar literatürde mevcuttur (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021). Benzer şekilde mevcut çalışmada duygu düzenleme güçlüğü'nün partnere duygusal istismar uygulamayı, partner duygusal istismarına maruz kalma üzerinden etkilediği görülmüştür. Bu durum literatürde, partner istismarına maruz kalan bireyin partnerinden istismar davranışını öğrenme yoluyla partner istismarı uygulayıcısı olmaya yatkınlık oluşturduğu şeklinde açıklanmaktadır (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021).

Çocuklukta duygusal istismar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisi vardır. Mevcut araştırmanın sekizinci hipotezi *“Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasında duygu düzenlemenin, partnere duygusal istismar uygulama ve partner istismarına maruz kalmanın aracı rolü vardır.”* doğrulanmıştır. Yapılan benzer çalışmalarda, çocuklukta duygusal istismar ve ihmale maruziyetin yetişkinlikte ilişki doyumu ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı etkisi bulunmuştur (Bradbury ve Shaffer, 2012; Liu ve diğ, 2018). Bradbury ve Shaffer'ın (2012) çalışmasında, kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde ilişki doyumu bildirdiği belirtilmiştir. Ayrıca çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ilişki doyumu ile negatif ilişkili, duygu düzenleme güçlüğü ile pozitif ilişkili bulunmuştur (Bradbury ve Shaffer, 2012).

Partner duygusal istismarına maruz kalma ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu literatür ile paralellik göstermektedir (Akat ve diğ, 2023; Dardis ve diğ, 2013; Fincham ve diğ, 2008; Uyanık, 2022). Ayrıca partner duygusal istismarına maruz kalma ilişki doyumunu doğrudan negatif yordamaktadır. Bu bulgu araştırmanın dokuzuncu hipotezini *“Partnerleri tarafından duygusal istismara maruz kalma ilişki doyumunu yordar.”* doğrulamaktadır. İlgili literatüre bakıldığında, ilişki doyumu ile partner tarafından istismara maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tunç, 2015; Uyanık, 2022). Partner tarafından istismara maruz kalınması ilişki doyumunu olumsuz etkilemektedir (Fincham ve diğ, 2008; Uyanık, 2022). Ayrıca partneri tarafından istismara maruz kaldığını kabul eden bireylerin ilişki

doyumlarının daha yüksek olabileceği belirtilmiştir (Capaldi ve Crosby, 1997). Bir başka çalışmada, partner duygusal istismarına maruz kalan bireylerde romantik ilişkiyi sonlandırma eğilimi görülmektedir (Marshall, 1996).

Partnere duygusal istismar uygulama ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Literatürde benzer çalışmalar mevcuttur (Akat ve diğ, 2023; Dardis ve diğ, 2013; Fincham ve diğ, 2008; Uyanık, 2022). Ancak mevcut araştırmanın onuncu hipotezi “*Partnerlerine duygusal istismar uygulama ilişki doyumunu yordar.*” doğrulanamamıştır. Yol analizinden elde edilen bulgulara göre partnere duygusal istismar uygulama ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yol analizinde bu yol, regresyon katsayısının anlamsız çıkması nedeniyle modelden çıkarılmıştır. Ancak yapılan bir çalışmaya göre ilişki doyumu azaldıkça partnere istismar uygulama eğiliminin arttığı belirtilmiştir (Gaertner ve Foshee, 1999). Yapılan bir başka çalışmada, partnere duygusal istismar uygulama arttıkça ilişki doyumu azalmakta, aynı şekilde partner duygusal istismarına maruz kalma arttıkça da ilişki doyumu azalmaktadır (Akat ve diğ, 2023). Ayrıca partnerine duygusal istismar uygulayan bireylerin ilişki doyumlarının düştüğü bildirilmiştir (Uyanık, 2022). Mevcut bulgudaki farklılığın yaş, cinsiyet, yanlı cevaplar gibi çeşitli nedenleri olabilir. Mevcut çalışmanın örneklemini 18-30 yaş aralığı ile sınırlıdır. Ayrıca katılımcıların ilişki süreleri her bir katılımcının en az 6 ay olmak üzere farklılık göstermektedir. İlişki sürelerindeki farklılık ilişki doyumunu etkileyen bir değişken olabilir. Aynı zamanda duygusal istismarın fark edilmesinde güçlük nedeniyle katılımcılar duygusal istismar uygulayıcısı olduğunu farkında olmayabilir.

Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracılık etkisi vardır. Bu bulgu araştırmanın on birinci hipotezini “*Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnerleri tarafından duygusal istismara maruz kalmanın aracı rolü vardır.*” doğrulamaktadır. Bu bulguya ek olarak yapılan bir çalışmada, partner istismarı ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracılık etkisini duygu düzenleme güçlüğü sağlamaktadır (Akat ve diğ, 2023).

Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Literatürde mevcut bulguya paralel çalışmalar bulunmaktadır (Akat ve diğ, 2023; Bradbury ve Shaffer, 2012; Rellini ve diğ, 2012). Ayrıca ilişki doyumu üzerinde duygu düzenlemenin önemli etkileri olduğu söylenmektedir (Liu ve diğ, 2018). Romantik

ilişkilerde yaşanan olumsuz olaylar ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Buradaki ilişkide önemli etkenlerden biri kişinin duygu düzenleme becerisidir (Akat ve diğ, 2023). Araştırmanın on ikinci hipotezi “*Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnerlerine duygusal istismar uygulamanın aracı rolü vardır.*” doğrulanamamıştır. Mevcut çalışmada regresyon katsayılarının incelenmesi sonucu partnere duygusal istismar uygulamadan ilişki doyumuna giden yolun anlamsız bulunması sonucu modelden silinmiştir. Bu bulgunun elde edilmesinde katılımcıların yanlış cevapları, yaş, cinsiyet, gibi olası sebepleri olabilir. Dolayısıyla duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnere duygusal istismarı uygulamanın aracı etkisi bulunmamaktadır.



5. SONUÇ

Bu araştırma çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner istismarı, ilişki doyumu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkileri incelemiştir. Mevcut araştırmanın elde edilen bulguları çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partnere duygusal istismar uygulama ve partner duygusal istismarına maruz kalma, duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumu arasındaki dolaylı ve doğrudan ilişkileri ortaya koymuştur.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar, duygu düzenleme güçlüğüne doğrudan yordamaktadır. Bu sonuç erken dönem olumsuz yaşantıların erken dönemde gelişen duygu düzenleme becerisinin gelişimini sekteye uğrattığını göstermektedir. Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar, partner duygusal istismarına maruz kalmayı doğrudan yordamaktadır. Benzer şekilde çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar, partnere duygusal istismar uygulamayı doğrudan yordamaktadır. Bu sonuç çocukluk yaşantılarının yetişkinliğe dek uzanan uzun vadeli etkileri olduğunu göstermektedir. İlişki doyumu ve çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile arasında negatif ilişki bulunmuştur. Mevcut çalışmada duygu düzenleme güçlüğü ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü, partner duygusal istismarına maruz kalmayı doğrudan pozitif yordamaktadır. Benzer şekilde duygu düzenleme güçlüğü ile partnere duygusal istismar uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak duygu düzenleme güçlüğü partner duygusal istismarı uygulamayı doğrudan yordamamaktadır. Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Partnere duygusal istismar uygulama ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Partner duygusal

istismarına maruz kalma ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde partnere duygusal istismar uygulama ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismar ile partner duygusal istismarına maruz kalma arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık etkisi vardır. Çocuklukta duygusal istismar ile partnere duygusal istismar uygulama arasındaki ilişkide partner duygusal istismarına maruz kalmanın aracılık etkisi vardır. Duygu düzenleme güçlüğü ile ilişki doyumu arasında partnere duygusal istismarı uygulamanın aracı etkisi bulunmamaktadır.

5.1 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Mevcut araştırmanın sınırlılıklarına bakıldığında, araştırma örnekleminin Google Forms aracılığı ile anketi doldurmayı kabul eden rastgele kişilerden oluşması, elde edilen verilerin evrene genellenememesi araştırmanın bir sınırlılığıdır. Araştırmaya en az 6 aydır romantik ilişkisi olan 18-30 yaş aralığındaki katılımcıların dahil edilmesi araştırma sonuçlarının diğer yaş gruplarına genellenememesi nedeniyle araştırmanın bir sınırlılığıdır. Araştırmanın sonuçları kullanılan ölçeklerden sağlanan veriler ile sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda araştırmanın sonuçları 2024 yılında elde edilen veriler ile sınırlı kalmıştır. Araştırmanın kesitsel bir araştırma olması nedeniyle elde edilen bulguların neden-sonuç ilişkilerini açıklayamaması bir sınırlılık olabilir. Son olarak mevcut konu ile ilgili araştırma sayısı arttırılarak literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Avcı, A., İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi, *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22 (4), 591–614.
- Akat, M., Bakioğlu, F., Ercan, H. (2023). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine yönelik tutum, duygu düzenleme stratejileri ve ilişki doyumunun incelenmesi, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 37 (3), 814-827.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (2), 95–119.
- Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C. H., Perry, B. D., Dube, S.R. Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood, *European Archives Of Psychiatry And Clinical Neuroscience*, 256 (3), 174-186.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., Temel, F. (2008). Ankara'da iki hemşirelik yüksek okulunun birinci ve dördüncü sınıflarından okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması. Kadın Sorunları Araştırma Merkezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Atakay, C. (2014). Romantik yakın ilişkilerde şiddetin öncülleri, *Nesne*, 2 (3), 1-9.
- Atalay, D., Özyürek, A. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (230), 815–834.
- Aydoğdu, İ. (2010). *Romantik ilişkilerin kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.
- Babcock, J. C., Roseman, A., Green, C. E. (2008). Intimate partner abuse and PTSD symptomatology: Examining mediators and moderators of the abuse - trauma link, *Journal of Family Psychology*, 22 (6), 809-18.
- Bachman, L. F. (2004). *Statistical Analyses for Language Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Başkak, İ. (2023). Çocuğa yönelik duygusal istismar, *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 61-72.
- Bayhan, P., Artan İ., (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Beck, A. T. (1967). *Depression: Clinical, Experimental, And Theoretical Aspects*. Hoeber Medical Division, Harper & Row.
- Beck, A. T., Haigh, E. A. P. (2014). Advanced in cognitive theory and therapy: The generic cognitive model, *Annual Review Clinical Psychology*, 10, 1-24.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new 67 retrospective measure of child abuse and neglect, *The American Journal of Psychiatry*, 151 (8), 11-32.
- Berzenski, S. R., Yates, T. M. (2010). A developmental process analysis of the contribution of childhood emotional abuse to relationship violence, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19 (2), 180-203.
- Bilican Gökkaya V., Öztürk, M. (2021). Çocukluktaki aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (4), 219-240.
- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (20 Kasım 1989), (www.cocukvakfi.org.tr)
- Bogdan, R., Williamson, D. E., Hariri, A. R. (2012). Mineralocorticoid receptor Iso/Val genotype moderates the association between previous childhood emotional neglect and amygdala reactivity, *American Journal of Psychiatry*, 169 (5), 515-522.
- Boudoukha, A. H., Przygodzki-Lionet, N., Hautekeete, M. (2016). Traumatic events and early maladaptive schemas (EMS): Prison guard psychological vulnerability, *Revue Européenne de Psychologie Appliquée*, 66 (4), 181-187.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume 1. Attachment*. New York Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and Anger*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1976). The making and breaking of affectional bonds, *British Journal of Psychiatry*, 130 (3), 201-210.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Parent-child Attachment And Healthy Human Development*. New York: Basic Books.
- Bradbury, L. L., Shaffer, A. (2012). Emotion dysregulation mediates the link between childhood emotional maltreatment and young adult romantic relationship satisfaction, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21 (5), 497-515.
- Briere, J. N., Scott, C. (2016). *Travma terapisinin ilkeleri belirtiler, değerlendirme ve tedavi için bir kılavuz (2. Baskı)*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bugay, A. (2015). Gençlikte romantik ilişkilerde şiddet ve istismar, *Okul Psikolojik Danışmanı E-Bülteni*, 5, 9-15.
- Buğa, D. (2009). *Yakın ilişkilerde istikrar: Bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından bir karşılaştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

- Bulut, M., Aslan, R., Arslantaş, H.** (2020). Kabul edilmemesi gereken toplumsal bir gerçek: Yakın partner şiddeti, *Sakarya Tıp Dergisi*, 10 (2), 334-347.
- Burns, E. E., Jackson, J. L., Harding, H. G.** (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19 (8), 801–819.
- Butchart, A., Harvey, A. P.** (2006). Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence. World Health Organization & International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect (ISPCAN).
- Butchart, A., Mikton, C.** (2014). Global status report on violence prevention 2014. World Health Organization.
- Butler, E. A., Egloff, B., Wilhelm, F. H., Smith, N. C., Erickson, E. A., Gross, J. J.** (2003). The social consequences of expressive suppression, *Emotion*, 3 (1), 48.
- Büyükşahin, A.** (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Büyükşahin, A., Hasta, D., Hovardaoğlu, S.** (2005). İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Yayınlanmamış araştırma raporu.
- Büyükşahin, A., Hovardaoğlu, S.** (2007). Yatırım modelinin bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 22 (59), 69–90.
- Calvete, E.** (2014). Emotional abuse as a predictor of early maladaptive schemas in adolescents: Contributions to the development of depressive and social anxiety symptoms, *Child Abuse & Neglect*, 38 (4), 735-746.
- Cankardaş Nalbantçılar, S.** (2018). Çocukluktan yetişkinliğe duygusal ihmal ve etkileri, *Online Psikoloji Dergisi*, 15, 47-51.
- Cansız, E.** (2021). *3-6 Yaş arası çocuğa sahip annelerin duygusal istismar potansiyelleri ile ebeveyn öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Cantürk, M.** (2017). *Cezaevinde yatan erkek mahkumlarda şiddet eğiliminin çocukluk çağı travması ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Capaldi, D. M., Crosby, L.** (1997). Observed and reported psychological and physical aggression in young, at risk couples, *Social Development*, 6 (2), 184-206.
- Chapman, D. P., Anda R. F., Felitti, V. J., Dube, S. R., Edwards, V. J., Whitfield, C. L.** (2004). Epidemiology of adverse childhood experiences and depressive disorders in a large health maintenance organization population, *Journal Affect Disord*, 82 (2), 217-225.
- Cicchetti, D., White, J.** (1990). Emotion and Developmental Psychopathology. In N. L. Stein, B. Leventhal, T. Trabasso (Ed.), *Psychological and Biological*

Approaches to Emotion (pp. 359–382). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- Cohen, J. R., Menon, S. V., Shorey, R. C., Le, V. D., Temple, J. R.** (2017). The distal consequences of physical and emotional neglect in emerging adults: A person-centered, multi-wave, longitudinal study, *Child Abuse & Neglect*, 63, 151-161.
- Cole, P. M., Martin, S. E., Dennis, T. A.** (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research, *Child Development*, 75 (2), 317-333.
- Cole, P. M., Michel, M. K., Teti, L. O. D.** (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective, *Monographs of the society for research in child development*, 59 (2-3), 73-102.
- Collins, W., A.** (2003). More and myth: the developmental significance of romantic relationships during adolescence, *Journal of Research on Adolescence*, 13 (1), 1-24.
- Crow, T., Cross, D., Powers, A., Bradley, B.** (2014). Emotion dysregulation as a mediator between childhood emotional abuse and current depression in a low-income African-American sample, *Child Abuse and Neglect*, 38 (10), 1590-1598.
- Çelik Zeren, D.** (2020). *Üniversite öğrencilerinin ilişki istikrarı ile flörtte şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, S. N.** (2020). *Çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme becerileri ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Işık Üniversitesi, İstanbul.
- D'Agostino, A., Covanti, S., Monti, M. R., Starcevic, V.** (2017). Reconsidering emotion dysregulation, *Psychiatric Quarterly*, 88 (4), 807-825. doi:10.1007/s11126-017-9499-6
- Dardis, C. M., Edwards K. M., Kelley, E. L., Gidycz, C. A.** (2013). Dating violence perpetration: the predictive roles of maternally versus paternally perpetrated childhood abuse and subsequent dating violence attitudes and behaviors, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22 (1), 6-25.
- Demirtaş, E., Sümer, Z., Murphy, C. M.** (2018). Turkish version of the multidimensional measure of emotional abuse (MMEA-TR): Preliminary psychometrics in college students, *Violence and Victims*, 33 (2), 275-295.
- Denollet, J., Nyklicek, I., Vingerhoets, A. J. J. M.** (2008). Emotion regulation and cardiovascular health: A review of the literature, *Journal of Psychosomatic Research*, 64 (6), 579-585.
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M., Şafak Öztürk, C.** (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29 (4).
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., Smith, H. L.** (1999). Subjective well-being: Three decades of progress, *Psychological Bulletin*, 125 (2), 276-302.

- Dinleyici, M., Dağlı, F. Ş.** (2018). Evaluation of quality of life of healthy siblings of children with chronic disease, *Turkish Archives of Pediatrics*, 53 (4), 205.
- Dodge, K., Garber, J.** (1991). The development of emotion regulation and dysregulation. 3-14.
- Drapeau, M., Perry, J. C.** (2004). Childhood trauma and adult interpersonal functioning: A study using the core conflictual relationship theme method (CCRT), *Child Abuse & Neglect*, 28 (10), 1049–1066.
- Duman, N.** (2019). Yetişkin psikolojik istismarını tanımak, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5 (1), 34-43.
- Edwards, K. M., Murphy, M. J., Tansill, E. C., Myrick, C., Probst, D. R., Corsa, R., Gidycz, C. A.** (2012). A qualitative analysis of college women's leaving processes in abusive relationships, *Journal of American College Health*, 60 (3), 204-210.
- Ekman, P., Friesen, W. V., Ellsworth, P.** (1972). *Emotion in the Human Face: Guidelines for Research and an Integration of Findings*. New York: Pergamon Press.
- Erden-İmamoğlu, S.** (2009). *Kişilerarası İlişkiler*. Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Ertaş, İ. N.** (2020). *Tipik ve atipik gelişim gösteren okul öncesi çocukların duygusal istismar potansiyelinin ebeveyn stresi ve çocuk mizacı bağlamında incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Faraji, H.** (2016). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travması, yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimler ve romantik ilişkilerdeki istismar davranışının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Fincham, F. D., Cui, M., Braithwaite, S., Pasley, K.** (2008). Attitudes toward intimate partner violence in dating relationships, *Psychological Assessment*, 20 (3), 260-269.
- Finkelhor, D., Korbin, J. E.** (1988). Child abuse as an international issue, *Child Abuse & Neglect*, 12 (1), 3-23.
- Fitzpatrick, J., Sollie, D. L.** (1999). Unrealistic gendered and relationship-specific beliefs: Contributions to investments and commitment in dating relationships, *Journal of Social and Personal Relationships*, 16 (6), 852–867.
- Gaertner, L., Foshee, V.** (1999). Commitment and the perpetration of relationship violence, *Personal Relationships*, 6 (2), 227–239.
- Garbarino, J., Eckenrode, J., Barry, F. D.** (1997). *Understanding Abusive Families: An Ecological Approach to Theory and Practice*. Jossey-Bass San Francisco.
- Gem, Z.** (2018). *Duygu farkındalığı ve duygu mitlerine yönelik ölçüm araçlarının ve duygu düzenlemeye yönelik bütünsel bir müdahale programının geliştirilmesi: Bir ön değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Glaser, D.** (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework, *Child Abuse and Neglect*, 26 (6-7), 697–714.
- Gong, J., Chan, R. C. K.** (2018). Early maladaptive schemas as mediators between childhood maltreatment and later psychological distress among Chinese college students, *Psychiatry Research*, 259, 493–500.
- Grazt, K. L., Roemer, L.** (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale, *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26 (1), 41-54.
- Greenberg, L. S.** (2004). Emotion-focused therapy, *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11, 3-16. <https://doi.org/10.1002/cpp.388>
- Greenberg, L. S.** (2011). *Emotion-Focused Therapy*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Gross, J. J.** (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review, *Review of General Psychology*, 2 (3), 271-299.
- Gross, J. J.** (1999). Emotion regulation: past, present, future. 13 (5), 551-573.
- Gross, J. J.** (2001). Emotion regulation in adulthood: timing is everything, *Current Directions in Psychological Science*, 10 (6), 214-219.
- Gross, J. J.** (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences, *Psychophysiology*, 39 (3), 281-291.
- Gross, J. J., Thompson, R. A.** (2007). Emotion Regulation: Conceptual Foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation* (pp. 3–24). The Guilford Press.
- Güleç, G., Öyekçin, S., Yetim, D., Şahin, B.** (2012). Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili ailelerin tutumları, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 19 (4), 213-219.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S.** (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 128-134.
- Güzbüz, S.** (2024). *Amos ile Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Seçkin Yayıncılık.
- Güzbüz, S., Şahin, F.** (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Hazan, C., Shaver, P.** (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process, *Journal Personality Social Psychology*, 52, 511-524.
- Herman, J.** (2019). *Travma ve İyileşme*. (T. Tosun, Çev.). Literatür Kitabevi, İstanbul.
- Higgins, D. J., McCabe, M. P.** (2000). Multi-type maltreatment and the long-term adjustment of adults, *Child Abuse Review*, 9 (1), 6-18.
- Impett, E. A., Bears, K. P., Peplau, L. A.** (2003). Testing the Investment Model of Relationship Commitment and Stability in Longitudinal Study of Married Couples. In N. J. Pallone (Ed.), *Love, Romance, Sexual Interaction*, New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.

- Impett, E., Beals, K., Peplau, L.** (2001). Testing the investment model of relationship commitment and stability in a longitudinal study of married couples, *Current Psychology: Development, Learning, Personality, Social, Winter*, 20 (4), 132-326.
- Izard, C. E.** (2009). Emotion theory and research: Highlights, unanswered questions, and emerging issues, *Annual Review of Psychology*, 60, 1-25.
- Kanak, M., Pekdoğan, S.** (2020). 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9 (4), 1029–1046.
- Kıvrak, Y., Gey, N., Kıvrak, H. A., Kokaçya, M. H., Çöpoğlu, Ü. S., Ari, M.** (2015). Kadına yönelik eş şiddeti, çocukluk travmaları, depresyon ve yaşam kalitesi: Toplum temelli çalışma, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16 (5), 314-322.
- Kocaman, B.** (2022). *Ergenlerde algılanan psikolojik/duygusal istismarın duygu düzenleme ile ilişkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Koçtürk, N.** (2016). “Çocuk İstismarı ve İhmali”, *Kriz Danışmanlığı*. Özgür Erdur Baker ve Türkan Doğan (Der.). İstanbul: Pegem Akademi, 333-359.
- Koole, S. L.** (2009). The psychology of emotion regulation: an integrative review, *Cognition and Emotion*, 23 (1), 4- 41.
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., Zwi, A. B.** (2002). The world report on violence and health, *The Lancet*, 360 (9339), 1083-1088.
- Kürkçüoğlu, B. Ü.** (2010). 0-6 Yaş Arası Çocukların Temel Gelişimsel Özellikleri: Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. İ. H. Diken (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitimi İçinde*, (134-165). Ankara: Pegem Yayınları.
- Kütük, M. Ö., Bilaç, Ö.** (2017). Çocuklarda ve adölesanlarda duygusal istismar ve ihmal, *Türkiye Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi - Özel Konular*, 3 (3), 181–187.
- Langevin, R., Hébert, M., Charest, F.** (2020). Disorganized attachment and emotion dysregulation as mediators of the association between sexual abuse and dissociation in preschoolers, *Journal of Affective Disorders*, 267, 220–228.
- Lazarus, R. S.** (1991). Progress on a cognitive-motivational-relational theory of emotion, *American Psychologist*, 46 (8), 819-834.
- Lee, H.** (2021). *Is emotion regulation the key to breaking the cycle of violence? the roles of emotion regulation in buffering the effects of a childhood history of maltreatment on intimate partner violence in emerging adulthood*. (Doctoral Thesis). University of Pittsburgh.
- Liu, S., Wang, Z., Lu, S., Shi, J.** (2018). Dyadic analysis of childhood emotional maltreatment and marital satisfaction during the transition to parenthood: the mediating effects of emotion regulation strategies and psychological distress, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 28 (10), 1216-1231.

- Makepeace, J.** (1981). Courtship violence among college students, *Family Relations*, 30, 97-102.
- Mamati, G.** (2018). *Heteroseksüel çift ilişkisi içindeki kadınlarda çocukluk çağı travmalarının ve semptomlarının ilişki istikrarı ile arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Maral, S., Koçtürk, N.** (2022). Çocuk İhmali. B. Ulukol ve N. Koçtürk (Ed.), *Çocuk İhmali ve İstismarı Temel Bilgiler İçinde* (s.16-33). Nobel Akademi Yayıncılık.
- Marshall, L. D.** (1996) Psychological abuse of women: Six distinct clusters, *Journal of Family Violence*, 11, 379-409.
- Mayda, M. B.** (2020). *Genel psikolojik sağlığın yordayıcıları olarak duyguları yönetme becerileri ve çocukluk çağı örselenme yaşantıları.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- McDermott, N.** (2008). *Early maladaptive schemas, attachment, negative affect and relationship satisfaction* [Unpublished master's thesis]. Rowan University.
- McNulty, J. K., Hellmuth, J.C.** (2008). Emotion regulation and intimate partner violence in newlyweds, *Journal of Family Psychology*, 22 (5), 794–797.
- Meredith, P. J., Strong, J., Feeney, J. A.** (2007). Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain, *European Journal of Pain*, 11, 164-170.
- Messman-Moore, T. L., Brown, A. L.** (2004). Child maltreatment and perceived family environment as predictors of adult women's romantic attachment, *Journal of Social and Personal Relationships*, 21 (6), 835–846.
- Miano, A., Weber, T., Roepke, S., Dziobek, I.** (2018). Childhood maltreatment and context dependent empathic accuracy in adult romantic relationships, *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 10 (3), 309–318.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., Robinson, L. R.** (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation, *Social Development*, 16 (2), 361-388.
- Moss, E., Schwebel, A. I.** (1993). Defining and measuring romantic relationship satisfaction, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10 (4), 527–542.
- Murphy, C. M., Hoover, S. A.** (1999). Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct, *Violence and Victims*, 14 (1), 39–53.
- O'Keefe, M.** (1997). Predictors of dating violence among high school students, *Journal of Interpersonal Violence*, 12 (4), 546-568.
- O'Hagan, K. P.** (1995). Emotional and psychological abuse: Problems of definition, *Child Abuse & Neglect*, 19 (4), 449–461.

- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S.** (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (4), 13-22.
- Öngün, E., Ünsal, G.** (2018). Üniversite yaşamında yakın ilişkiler ve istismar, *Journal of Academic Research in Nursing*, 1 (4), 52-8.
- Özdere, M., Kürtül, N.** (2018). Flört şiddeti eğitiminin, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutumlarına etkisi, *Social Science Develoment Journal*, 3 (9), 123-136.
- Özen, Y.** (2019). Psikolojik travmanın insanlık kadar eski tarihi, *The Journal of Social Science*, 3 (5), 362-375.
- Öztürk, S.** (2007). *Çocuklarda duygusal istismar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Pelendecioğlu, B., Bulut, S.** (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 49-62.
- Perry, B. D.** (2002). Childhood experience and the expression of genetic potential: What childhood neglect tells us about nature and nurture, *Brain and Mind*, 3 (1), 79-100.
- Polat, O.** (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1: Tanımlar (1. bs)*. Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O.** (2016). Şiddet, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 15-34.
- Raffagnino, R., Matera, C.** (2015). Assessing relationship satisfaction: Development and validation of the dyadic-familial relationship satisfaction scale, *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 14 (4), 322–341.
- Rellini, A. H., Vujanovic, A. A., Gilbert, M., Zvolensky, M. J.** (2012). Childhood maltreatment and difficulties in emotion regulation: Associations with sexual and relationship satisfaction among young adult women, *The Journal of Sex Research*, 49 (5), 434- 442.
- Rhatigan, D. L., Street, A. E.** (2005). The impact of intimate partner violence on decisions to leave dating relationships: A test of the investment model, *Journal of Interpersonal Violence*, 20 (12), 1580-1597.
- Rusbult, C. E.** (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model, *Journal of Experimental Social Psychology*, 16, 172-186.
- Rusbult, C. E.** (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements, *Journal of Personality and Social Psychology*, 45 (1), 101–117.
- Rusbult, C. E., Arriaga, X. B.** (1997). Interdependence theory. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions* (2nd ed., pp. 221–250). Wiley.
- Rusbult, C. E., Buunk, B. P.** (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10 (2), 175–204.

- Rusbult, C. E., Johnson, D. J., Morrow, G. D.** (1986). Impact of couple patterns of problem solving on distress and non-distress in dating relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 744–753.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M., Agnew, C. R.** (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size, *Personal Relationships*, 5 (4), 357-391.
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M., Gunn, L. K.** (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements, *Journal of Personality and Social Psychology*, 43 (6), 1230–1242.
- Saltzman, L. E., Fanslow, J. L., McMahon, P. M., Shelley, G. A.** (2002). Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements, version 1.0. Atlanta (G.A.): Centers for disease control and prevention, national center for injury prevention and control.
- Sarıtaş Atalar, D., Altan Altay, B.** (2018). Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışları ve duygusal istismar potansiyelleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 33 (82), 1–15.
- Sease, T. B., Perkins, D. R., Yang, Y.** (2021). The influence of emotion dysregulation on the relationship between emotional abuse and self concealment among romantic partners, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*.
- Seçim, G.** (2019). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldığı istismar davranışları, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 527-543.
- Shipman, K. L., Schneider, R., Fitzgerald, M. M.** (2007). Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation, *Social Development*, 16, 268-85.
- Shipman, K. L., Zeman, J.** (1999). Emotional understanding: A comparison of physically maltreating and nonmaltreating mother-child dyads, *Journal of Clinical Child Psychology*, 28 (3), 407–417.
- Shook, N. J., Gerrity, D. A., Jurich, J., Segrist, A. E.** (2000). Courtship violence among college students: A comparison of verbally and physically abusive couples, *Journal of Family Violence*, 15, 1–22.
- Shortt, J. W., Capaldi, D. M., Kim, H. K., Laurent, H. K.** (2010). The effects of intimate partner violence on relationship satisfaction over time for young at risk couples: The moderating role of observed negative and positive affect, *Partner Abuse*, 1(2), 131-151.
- Siyez, D. M.** (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Smetana, J. G.** (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs, *Current Opinion in Psychology*, 19–25.

- Southam-Gerow, M. A., Kendall, P. C.** (2002). Emotion regulation and understanding implications for child psychopathology and therapy, *Clinical Psychology Review*, 22, 189–222.
- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Cumberland, A., Fabes, R. A., Valiente, C., Shepard, S. A., Reiser, M., Losoya, S. H., Guthrie, I. K.** (2006). Relation of emotion-related regulation to children's social competence: A longitudinal study, *Emotion*, 6 (3), 498–510.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P., Türk-Kurtça, T.** (2020): A revised and expanded version of the turkish childhood trauma questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor, *Journal of Trauma & Dissociation*.
- Şar, V., Öztürk, E., İkikardeş, E.** (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenirliği, *Türkiye Klinikleri*, 32 (4), 1054-1063.
- Tektimur, E.** (2022). *4-6 Yaş aralığındaki çocukların sosyal becerileri ile annelerinin duygusal istismar potansiyelleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Theodore, A. D., Chang, J. J., Runyan, D. K., Hunter, W. M., Bangdiwala, S. I., Agans, R.** (2005). Epidemiologic features of the physical and sexual maltreatment of children in the Carolinas, *Pediatrics*, 115 (3), 331–337.
- Thibaut, J. W., Kelley, H. H.** (1959). *Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Thompson, A. E., Kaplan, C. A.** (1996). Childhood emotional abuse, *British Journal of Psychiatry*, 168, 143-148.
- Topçu, S.** (2009). *Silinmeyen İzler* (1. Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Toplu Demirtaş, E., Hatipoğlu Sümer, Z.** (2022). Psikolojik, fiziksel ve cinsel flört şiddetini ölçmek: Beliren yetişkinlerin flört şiddeti yaşantıları, *Humanistic Perspective*, 4 (2), 408-432.
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z., White, J. W.** (2013). The relation between dating violence victimization and commitment among turkish college women: Does the investment model matter?, *International Journal of Conflict and Violence*, 7, (2), 203-215.
- Tunç, E.** (2015). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismar ile ilişki doyumu, affetme ve kıskançlık düzeylerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Türk Dil Kurumu.** (2021). Duygu. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk, B., Tekin, A.** (2018). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. In O. Celbiş, (Ed.), *Turaz Akademi Adli Bilimler*, (ss. 85-91). Turaz Bilim Derneği Yayınları.
- Türkçapar, M. H.** (2006). *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Uygulamalar*. HYB Basım Yayın.
- Tyler, S., Allison, K., Winsler, A.** (2006). Child neglect: Developmental consequences, intervention, and policy implications, *In Child and Youth Care Forum*, 35 (1), 1-20.

- United Nations International Children's Emergency Fund.** (2010). The State of the World's Children 2010: Special Edition – Celebrating 20 Years of the Convention on the Rights of the Child. <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2010>
- Uyanık, G.** (2022). *Yetişkin bireylerde duygusal istismar ve ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul.
- Ünal, G.** (2021). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve öz şefkat düzeyinin, duygu düzenleme gücü ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Üstündağ, A.** (2020). Duygusal ihmal ve istismara uzmanların bakış açısı, *Journal of Economy Culture and Society*, 61, 125-140.
- Walker, C. E., Bonner, B. L., Kaufmann, K. L.** (1988). *The Physically and Sexual Abused Child: Evaluation and Treatment*. New York: Pergamon.
- Werner, K., Gross, J. J.** (2010). Emotion Regulation and Psychopathology: A Conceptual Framework. In A. M. Kring and D. M. Sloan (Ed.), *Emotion Regulation and Psychopathology: A Transdiagnostic Approach to Etiology and Treatment*, (pp. 13-37). The Guilford Press.
- Whisman, M. A.** (2006). Childhood trauma and marital outcomes in adulthood, *Personal Relationships*, 13 (4), 375–386.
- Wilson, S. L., Kuebli, J. E., Hughes, H. M.** (2005). Patterns of maternal behavior among neglectful families: implications for research and intervention, *Child Abuse and Neglect*, 29 (9), 985-1001.
- Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C., Pittman, A. L.** (2001). Child maltreatment: Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence, *Journal of American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, 40 (3): 282–289.
- World Health Organization.** (2014). Global status report on violence prevention. World Health Organization.
- World Health Organization.** (2015). Violence prevention: The evidence. World Health Organization.
- World Health Organization.** (2020). Child Maltreatment. Erişim Adresi: <https://www.who.int/newsroom/factsheets/detail/childmaltreatment>
- Yash, H., Gök, B. A., Yücel, S. O.** (2022). Flört istismarı ölçeği geçerlilik güvenirlik çalışması, *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 5 (10).
- Yiğit, İ., Erden, G.** (2015). Çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü, *Türk Psikoloji Dergisi*, 30 (75), 47-59.
- Yiğit, İ., Guzey-Yiğit, M.** (2019). Psychometric properties of turkish version of difficulties in emotion regulation scale-brief form (DERS-16), *Current Psychology*, 38, 1503-1511.
- Young, J. E., Klosko, J. S., Weishaar, M. E.** (2003). *Şema Terapi* (Çev.: Soylu, T.V.). İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Young, J. E., Klosko, J. S., Weishaar, M. E.** (2009). *Şema Terapi: Terapistin rehberi* (2. Baskı). İstanbul: Litera Yayınları.
- Zeman, J., Cassano, M., Perry-Parrish, C., Stegall, S.** (2006). Emotion regulation in children and adolescents, *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 27 (2), 155–168.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., Alyanak, B.** (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2 (2), 69-78.



EKLER

EK A: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK B: Demografik Bilgi Formu

EK C: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Revize Edilmiş ve Genişletilmiş Formu

EK D: Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği

EK E: İlişki İstikrarı Ölçeği

EK F: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği Kısa Form



EK A: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu araştırma, Psikoloji Bölümü Öğretim elemanlarından Dr. Öğretim Üyesi Aslı YEŞİL ve Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ece AKTAŞ tarafından yürütülen “Çocuklukta Duygusal İhmal/İstismar Yaşantısı ile Partner İstismarı, İlişki İstikrarı ve Duygu Düzenleme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” isimli bir çalışmadır. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Bu çalışmanın amacı, çocuklukta duygusal ihmal/istismar yaşantısı olan bireylerin yetişkinlikte partneriyle yaşadığı ilişki istikrarı ve duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkileri incelemektir.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmamıza katılmayı kabul ettikten sonra size bazı değerlendirme araçları sunacağız. Bu değerlendirme araçlarını eksiksiz ve yansız bir şekilde yanıtlamanızı istiyoruz. Çalışmanın hedeflerine ulaşabilmemiz için her soruyu eksiksiz ve size en yakın olan cevabı verecek şekilde cevaplamanız gerekmektedir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Sizden topladığımız bilgiler ilgili istatistiksel programlar ile analiz edilecek olup sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Bilgileriniz bireysel olarak değerlendirilmeyecektir.

Katılımınızla ilgili bilmeniz gerekenler:

Katılımınızla ilgili gizlilik ön planda yer alacak olup bilgileriniz gizli tutulacaktır. Ayrıca sizden kimlik bilgilerinizi ortaya çıkartan herhangi bir bilgi istenmeyecektir. Araştırmamıza katılım tamamen gönüllü olup istediğiniz zaman araştırmaya katılımı sonlandırabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişisel verilerin işlenmesine dair kanunu biliyorum ve bu kanun kapsamında verilerin işlenmesine onay veriyorum. Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

() Onaylıyorum () Onaylamıyorum

EK B: Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek () Diğer ()

3. Eğitim Düzeyiniz:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

4. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

5. En az 6 aydır devam etmekte olan bir ilişkiniz var mı?

Evet () Hayır ()

EK C: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Revize Edilmiş ve Genişletilmiş Formu

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14) Ailemdekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18) Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK D: Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği

Aşağıda, partnerinizle ilişkinizdeki son altı ayı düşünerek yanıtlamanız istenen maddeler verilmiştir. Şu anda bir partneriniz yoksa bu maddeleri bir önceki ilişkinizi düşünerek yanıtlayabilirsiniz. Her bir madde için iki yanıt vermeniz gerekmektedir. “Siz” yazan satırda, belirtilen davranışı sizin ne sıklıkta yaptığınızı gösteren rakamı daire içine alarak işaretleyiniz. “Partneriniz” yazan satırda ise belirtilen davranışı, partnerinizin ne sıklıkta yaptığını gösteren rakamı daire içine alarak işaretleyiniz. Eğer siz ya da partneriniz bu davranışlardan birini son altı ay içinde göstermediyseniz ama daha önceden yaptıysanız 7’yi işaretleyiniz.

- (1) Bir kere (4) 6-10 kere (7) Son altı ayda olmadı ama daha önce oldu
(2) İki kere (5) 11-20 kere (0) Hiçbir zaman olmadı
(3) 3-5 kere (6) 20 kereden fazla

	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 + kere	Son 6 ayda olmadı	Hiç olmadı
1. Partnerime şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte olduğunu sordum.	1	2	3	4	5	6	7	0
2. Partnerim bana şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte olduğumu sordu.								
3. Partnerimin kişisel eşyalarını gizlice karıştırdım.								
4. Partnerim kişisel eşyalarımı gizlice karıştırdı.								

EK E: İlişki İstikrarı Ölçeği

I. İD.

Şu anki yakın ilişkinizi göz önüne alarak, aşağıdaki ifadelerden her birine ne derece katıldığınızı belirtiniz.

2) İlişkimiz benim için doyum verici.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Tamamen yanlış

Tamamıyla doğru

3) İlişkim başkalarının ilişkilerinden çok daha iyi.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Tamamen yanlış

Tamamıyla doğru

4) İlişkim ideal bir ilişkiye yakındır.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Tamamen yanlış

Tamamıyla doğru

EK F: Duygu Düzenleme Güçlüğü     i Kısa Form

Aşağıdaki ifadelerin size ne sıklıkla uyduğunu, her ifadenin yanında yer alan 5 dereceli    ek üzerinden değerlendiriniz. Her bir ifadenin altındaki 5 noktalı    ekten, size uygunluk yüzdesini de dikkate alarak, yalnızca bir tek rakamı yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

	Hemen hemen hiç (%0- % 10)	Bazen (%11- % 35)	Yaklaşık Yarı yarıya (% 36- % 65)	�o�u zama n (%66- % 90)	Hemen hemen her zaman (% 91- % 100)
1.Duyguları ma bir anlam vermekte zorlanırım.					
2. Ne hissettiğim konusunda karmaşa ya�arım.					
3. Kendimi k��t� hissetti�imde i�lerimi bitirmekte zorlanırım.					

ÖZGEÇMİŞ

Ad-SOYAD: Ece AKTAŞ

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2022, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
- **Yüksek Lisans** : 2025, Bursa Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Tezli Yüksek Lisans

TEZDEN TÜRETİLEN ESERLER, SUNUMLAR VE PATENTLER

Aktaş, E., Yeşil, A. (2025). Çocuklukta duygusal istismar yaşantısı ile partner istismarı, ilişki istikrarı ve duygu düzenleme arasındaki ilişkilerin incelenmesi, *VII. Uluslararası Şiddeti Anlamak Kongresi*, İstanbul, Türkiye: Mayıs 23-24.